

NAŠ COLNIČ

V IMENU BOGA.

(OSMI PSALM DAVIDOV).

Gospod, naš Gospod, kako čudovito je tvoje ime po vsej zemlji!

Zakaj vzvišeno je tvoje veličastvo nad nebesa. Iz ust otročičev in dojencev si pripravil sebi hvalo zaradi svojih nasprotnikov, da vkrotiš sovražnika in maščevavca.

Kadar gledam tvoje nebo, delo tvojih prstov, mesec in zvezde, ki si jih naredil:

Kaj je človek, da se ga spominjaš, ali sin človekov, da ga obiskuješ?

Le malo si ga znižal pod angele, s slavo in častjo si ga ovenčal in ga postavil čez dela svojih rok.

Vse si podvrgel njegovim nogam, drobnico in vsa goveda in tudi divje živali.

Ptice neba in ribe morja, in kar se sprehaja po morskih stezah.

Gospod, naš Gospod, kako čudovito je tvoje ime po vsej zemlji.

Slavko Savinšek :

KRIŽEVE NADLOGE.

ŠOLA.

Peterček Križ je doraščal. Nanj se je zvalil drugi cent nadlog. Brez skrbnega leta mu je uklenila šola. Domača hiša pri Križevih se je počasi praznila. Otroci so odraščali, se ženili, možili in odhajali v svet po zaslužku.

Jernej se je kljub svojemu tajanju in zanikavanju splašil prvi in odletel sicer ne daleč, ali vendar v novo, svojo domačijo. Oženil se je, vzela za ženo kmetiško dekle v vasi in priženil ž njo precejšnjo posestvo, kjer se je pokmetil in postal fabriko. Sledili sta mu Angela in Metka, ki sta se omožili obe hkrati. Prva je poročila mladega mizarja iz sosednje vasi, Angela pa delavca iz bližnjega trga. Šimen je bil zdaj že mizarški pomočnik pri Angelinem možu, Ciril je hodil mesto Jerneja v tovarno, Pavel pa se je tudi že pripravil za podobno, le da je uspelo očetu, ga spraviti v ključavničarski oddelek, kjer se bo fant lahko naučil rokodelstva, da ne bo navaden delavec. Tako jih je ostalo doma zdaj še petero; Rezika, ki je ni oče pustil nikamor, marveč hotel, da pomaga doma materi, ki so nekam čudno shudili zadnje čase, Ciril, ki je dobro služil v tovarni in pridno pomagal očetu, Pavel, ki je kot vajenec v tovarni vsaj zase zaslužil, Florijan, ki je hodil zadnje leto v vsakdanjo šolo in Peterček, zadnji, najmlajši Križ. Tako so se očetova bremena malo olajšala, skrbeti mu je bilo za manj želodcev, a zato je bila hujša briga za mater, ki so vsak dan bolj kašljali. Tudi Peterček ni bil preveč pri zdravju; zdelo se je kakor da je oba obenem pograbilo: mater in njega. Preveč je gnal fant kvišku;

moči niso sledile njegovemu razvoju, slabokrvnost, prva predznaknilka jetike v delavskih družinah, mu je slabila mlado telo, da je očeta Šimna skrbelo kar zares.

Peterčka samega pa prav nič! Nasprotno: samo mater je videl v svoji liubezni in često zrl na njo z velikimi očmi, kadar jo je krivil kašelj in se je zdelo, da bo življenje planilo iz nje z vsakim tresljajem telesa. Tedaj se je, če je le mogel, potihoma prikradel k njej, jo prijel za roko in solze so mu stale v očeh. Mati so vedno, ko jim je odleglo, pobožali otroka po obrazu in mu naročevali:

»Petrček, glej, da boš priden in se boš rad učil, če enkrat mene ne bo!«

Fant je v takem slučaju popustil materino roko, se tiho splazil ven in kje v kakem kotu ždel tiho s široko razprtimi očmi.

Knjige so bile Petrčku največje veselje. Še predno je prišel v šolo, je znal čitati, kar si je priučil mimogrede pri Florijančku. Ko se je branju gladko privadil, je imela zanj razen narave zmisel samo še knjiga. Kjer je le staknil kaj tiskarstva, je šlo ž njim, pa čeprav ni razumel vsega, kar je čital, ni odnehal preje, dokler ni bil pri kraju s knjigo. V šoli je posebno katehet brž opazil otrokovo zanimanje za čtivo, pa ga je poklical včasih k sebi, mu posodil lepih knjig za deco in povestic, njemu primernih, kar je navezalo neko nevidno vez med njim in učencem, da je trajala vsa leta šole in še dlje.

Toda s šolo samo pa ni bilo tako lahko kakor s knjigami! O, ko bi

bile samo knjige na svetu in nič šole, bi že mogel biti priden Petrček! Ali kaj, ko pa je bilo treba po cele ure sedeti v šoli, poslušati stvari, kakor na primer računanje, ki je Petru enako malo šlo v slast kakor razvajanemu gosposkemu otroku ovsen kruh s prav velikimi bodicami, poleg tega pa biti še mirn! To vse je bilo Petru kar nekam preveč. Če je potrpel in se skušal premagati, da je napravil do kraja račun, ga pa že ni prihodnjo uro zdržalo v miru in moral je smukniti vsaj za par minut gori v breg za šolo in gmajno, kjer ga je tako zanimalo petje tičkov in gomazenje mravelj okrog mravljišč in po stezah, da je kar pozabil, koliko je že ura in prišel včasih v šolo nazaj šele tedaj, ko so že vsi drugi davno odšli domov.

Učitelju je bil Peter Križ res pravi križ. To mu je tudi tolikokrat povedal, da je Petrček že na pamet znal in si je celo na tihem, kadar se je učitelj bližal, da ga pokara, kar sam sebi pripovedoval v naprej. Seveda je to karanje samega sebe prav toliko zaleglo kakor učiteljevo. Že priletnejšemu gospodu pa je bilo brihtnega dečka žal, posebno, ko je spoznal, kako je nadarjen za vse predmete razen računanja, ki bi pa tudi šlo, ako bi fant samo malo hotel zagrabit. Zato je bil dober, da celo preveč dober ž njim. Že v prvem razredu je fantek vzbudil njegovo pozornost, ko ga je poklical in vprašal. Kakor dvoje jasnih jezer se je uprlo ob pozivu v učitelja dvoje velikih, svetlih oči in mehak, droben glasek je jasno in zvočno odgovoril na vprašanje. Kako očaran od teh svetlih oči je stari učitelj pozabil na nadaljna vprašanja; strmle je v dečka pred seboj in ko se je v veliki tišini razreda ovedel svojega začudenja, je zardel in skoro jecljivo pozval dečka, naj sede. Od

tedaj so te oči neprenehoma ostale v učitelju in ko je zjutraj stopil v razred, jih je najprej poiskal in bil nekam žalosten, dejal bi, potrt, ako jih ni bilo.

Zgodilo se je prvikrat, da ni Petrček prišel v šolo neko poletno popoldne. Kmalu po Veliki noči je bilo. Mudil je že preje večkrat, za celo uro včasih, pa nikdar si ni učitelj preveč upal siliti v dečka; zakaj fantek je kar molčal in ni odgovoril besede. Zdaj pa ni učitelj smel potrpeti več in je poklical Petra predse.

»Kje si bil včeraj popoldne?«

Peter je gledal naravnost v učitelja, odgovoril pa ni ničesar. Učitelju je prihajalo nekaj gorkega v lice, čutil je, da rdi in da je v zadregi. Zato je dvignil glas in povprašal vnovič. Dečko spet ni znal nobene besede. Od nekod se je slišal glas:

»Potepal se je!«

Tedaj je zagorelo v fantovih očeh, da se je učitelju nehote iztrgalo:

»Tiho tam zadaj!«

Zdaj pa je zagorelo zopet v teh čudnih očeh in nekaj kakor hvalježnost se je prelilo v njih. Učitelj je dobil nov pogum.

»Povej, Petrček, si se res potepal?«

»Nisem« je zvonko in jasno odgovoril fant.

»Kje si pa bil?«

»V gmajni.«

Učitelj se je začudil.

»Tedaj si se vendar potepal!« je karajoče opomnil učenca. In spet je zagorelo v Petrčkovih očeh, še bolj ko preje.

»Nisem se. Mravlje sem gledal.«

»Mravlje, tako mravlje,« si je pomagal učitelj, ki ga je osupnil odgovor dečkov in prvi trenutek ni vedel, kaj naj bi in kako.

»Za mravlje imaš čas po šoli, Petrček!«

»Ne maram hoditi v šolo,« se je kratko odrezal fant.

»Zakaj pa ne?« je pričel spraševati učitelj z zanimanjem.

»Ker ni tičkov notri in mravelj in dreves in neba tudi ne,« je z žarečimi očmi pripovedoval Petrček, kakor da je samo čakal, kdaj bo dobil priliko za to.

»Ti imaš tedaj rad tičke in mravlje in drevesa in gozd in nebo?«

Deček je prikimal z žarečimi lici in z bleskom v očeh. Še korak je stopil bliže učitelju in mu zrl v obraz, kakor bi mu hotel povedati še in še o vsem tem. Učitelj ga je dalje spraševal:

»Kaj pa delaš s tički in mravljami?«

»Poslušam jih, kako pojo in gledam mravlje, kako delajo mravljišče in nosijo skupaj. Tako velike muhe nosijo včasih, petkrat večje kakor so same, pa se nič ne utrudijo,« je razlagal fant, ki ga je učitelj z vedno večjim zanimanjem poslušal.

»Ali si jim že kdaj razbrskal mravljišče?«

»Sem, pa so se mi potem smilile, ker so letale in tekale sem in tja. Tako so se me ustrašile! Hotel sem jim popraviti nazaj, pa nisem znal. Potlej so pa same.«

Učitelj je gledal dalje v fanta, ki je pripovedoval potem še o mnogem drugem, tudi o vilah in palčkih, o volkodlaku in podobnem.

»Kako pa ti veš vse to?« je vprašal učitelj.

»Mama so mi povedali in sam sem tudi videl.«

»Si?«

»Sem, ponoči sem videl, kakšne oči imajo palčki. Čisto zlate in tako se jim svetijo kakor lučke.«

Malo je pomislil, pa je naprej pripovedoval:

»Pa bral sem tudi.«

»Tudi?«

»Še predno sem šel v šolo, sem bral.«

Pripovedoval je, kaj je vse že čital. Učitelj, ki se je preje mnogokrat čudil, kako fant gladko bere, je zdaj poizvedel marsikaj in žal mu je bilo, da se ni bolj zanimal zanj. Ali kaj, ko si pa ni dal dosti k sebi, ko ni hotel niti odgovarjati, komaj na vprašanja iz učne tvarine je dajal pičel odgovor.

»Vidiš, Petrček, o vsem tem se bomo tudi v šoli učili.« je nadaljeval učitelj, potem ko je deček povedal še mnogo o sebi in svojih. »Pa tudi pokazal vam bom razne živali, ne samo mravlje in tičke, še marsikaj drugoga boš videl v šoli. Samo priden moraš biti in redno hoditi v šolo!«

»No, pokažite!« je zaprosil fant in tako zaupljivo pogledal učitelja, da mu ta ni mogel odreči.

»Zdaj ne morem. Počakajte, po uri vas bom vse peljal v kabinet in tam boste videli marsikaj. Samo pridni morate biti!«

Tako so žarele Petrčkove oči pri tej obljubi, da je učitelj povsem pozabil, da bi bil moral fanta še karati radi včerajšnega izostanka in ga kaznovati. Še bolj pa je strmel vanj potem, ko je res peljal učence v kabinet in jim pokazal to in ono. Dokler je bilo kaj novega, je bilo naravnost veselje opazovati Petrčka. Kar stran ni mogel.

Popoldne je vprašal učitelj zopet dečka, ko mu je bilo všeč.

»Nič ni lepo!« je odgovoril začudenemu učitelju učenec. Pogled pa mu je uhajal skozi okno proti gozdu, kamor je solnce tako lepo sijalo.

»Zakaj pa ti ni všeč, Petrček?« je vprašal strmeči učitelj.

»Ker ni živo, nič ne skače in tički nič ne pojejo!« Pa neba tudi nimate in oblakov!« je še zatrdil fant in ogenj v očeh mu je ugasnil.

Učitelj na vedel, kaj bi mu odgovoril. Šele čez čas je uganil:

»Tega pa ne ne morem imeti, to ima samo ljubi Bog zunaj v naravi!«

Tedaj pa je odgovoril fant, česar še ni staremu učitelju nikdo v vseh letih učenja:

»Zato imam pa ljubega Boga rajši kakor Vas!« in je sedel v klop ter ga ni več pogledal.

Tako je bil učitelj presenečen nad tem odgovorom, da sploh ni znal besede nazaj. Pa kako tesno ga je nekaj prijelo v srcu, tako žalostno je pogledal otroka, ki se pa navidez ni niti menil za vse to, ampak je gledal skozi okno, kako je zunaj sijalo solnce.

Tri dni ni vprašal učitelj Petrčka niti besede, tudi ga ni pogledal, samo semtertje na skrivaj. Fantove oči pa so vedno bolj splašene ho-

dile za učiteljem, vedno bolj so vpraševale, kakor bi iskale za vzrokom, kakor bi v dušo tipale. In še par dni je šlo tako, ko je nekoč opoldne fant počakal v klopi, da so šli vsi pred njim ven, potem pa je stopil k učitelju, ga za komolec po-tegnil nazaj v razred, se vzpel na prste in mu pošepetal prav v uho, ko se je učitelj sklonil k njemu:

»Saj imam Vas tudi rad, gospod učiteli!«

Starega moža so oblile solze, ki jih ni mogel skriti. Dvignil je fantka k sebi, pa ga poljubil na oči, na obe očki ter ga nato mehko postavil na tla. Petrček je šinil kakor srna mimo njega in že ga ni bilo več. Stari učitelj je stal dolgo še na tistem mestu, po licih pa so mu v sivo brado tekle solze kakor že davno ne...

(Prihodnjič naprej.)

Smrekar:

BELA POLJA.

*Bela polja,
mehko snivajoča.
Nad belimi polji solnce,
a v solncu misel pojoča.
Tako se mi zdi, da gledam
na dlani
tvoje mlado srcé.
A glej! Na polja so sedli
— bogve odkod so se vzeli —
vrani,
poljane bele razgrebli
s kremplji umazanimi ...
Misel je utihnila.
In jaz gledam gorjé!
nad poljem,
in vijem roké ...*

Dr. J. Lovrenčič:

LEGENDA O ZLATEM STUDENCU.

Pred davnimi leti je bilo, ko sveta Lucija v Dražgozah še ni imela svojega gospoda in so maševali v njeni cerkvi samo tretjo nedeljo po veliki noči, nedeljo po sv. Ani, na praznik Marijinega imena in na dan svete Lucije gospod iz Selc. Tiste čase je bilo hudo na svetu: sveta vera je bila v nevarnosti in sam ljubljanski škof so prišli in se niso strahovali ne grap ne strmih poti in kozjih steza, da bi hribovce potrdili v pravi veri. Mnogo je zalegla njihova beseda, a še bolj je utrdila ljudi sveta Lucija v Dražgošah, ki je ozdravljala slepe na očeh in v duši.

Takrat se je zgodilo še drugo čudo.

Ko so videli Dražgošani, oni Pod cerkvijo in Na Pečeh, kako močeno priprošnjico imajo pri Bogu in kako se je razširila njena slava po deželi na vse strani do Kroke in Bohinja, do Kranja in Ljubljane, na Dolenjsko in Notranjsko, čez Petrovo brdo po Baški dolini na Tolminsko in še v druge daljne kraje, da so prihajali romarji od blizu in daleč, jim je bilo žal in sram jih je bilo, ker so bili leseni oltarji v cerkvi tako revni in vsi svetniki in svetnice v njih tako nič nebeški. Sveta Lucija je bila s svojima družicama sveto Katerino in sveto Barbaro v glavnem oltarju prav tako uboga kakor sveti škofje, papeži in učeniki v stranskih oltarjih in angeli, se je zdelo, da igrajo samo žalostne pesmi.

Dražgošani so ugibali, kako bi revščino božjih svetnikov in angelov zabrisali in jih napravili take, da bi se sami in še romarji v cerkvi med molitvijo ne zavedali, da so na revni zemlji pod Jelovico, kjer odmevajo krampi, ki udarjajo na že-

lezno rudo, temveč bi se jim zdelo, da so v samem nebeškem raju ali vsaj na njegovem pragu in da gledajo nebeško glorio . . .

Sveta Lucija in sveta Katerina in sveta Barbara in sveti Ingovin in Nošvin so mu pravili in mu pravijo — s svetim Miklavžem in svetim Gregorjem in sveti Anton Padovanski s svetim Urhom in svetim Avguštinom in sveta Ana in še sveti Matija in sveti Florijan in še dolga vrsta svetnikov in še vsi angeli božji iz vseh deveterih korov in še Mati Marija, in sama presveta Trojica so vedeli za pobožne želje Dražgošanov in ker so poznali revščino hribovcev, so jim napravili posebno veselje . . .

Lepa poletna nedelja je bila in solnce je žgalo in žgalo in se sredi pasjih dni ni brigalo, da je izsušena zemlja pokala, da so ljudje vzdihovali in se bali, da vzame vse konec in ne bo ne otave ne fižola ne prosa ne repe ne ajde, ki so jo do svete Ane spravili v zemljo.

Dražgošani, so se vračali iz Selc od zgodnje maše in vzpenjali v breg proti domu, so gledali na desno in levo njive in travnike v dolini in v rebri in so tožili in vzdihovali, še bolj pa oni, ki so prihajali od desete, ker pod poldan je bilo, ko da hodijo na žerjavici: iz tal je peklo in žgalo in z neba.

»Bog se nas usmili in sv. Lucija in sveti Novin in sveti Anton in sveta Ana in vsi naši svetniki nam pomagajte!« so prosili.

Preden so bili Pod cerkvijo in Na pečeh, se jih je Bog usmilil. Tam doli iznad Blegoša se je vzela oblak in se širil in razširil nad Ratitovec in Koprivnik in Mladi vrh in Stari vrh in še na Jelovico in senca je legla na Dražgoše in doline pod

njimi in v smrekovih in jelovih gozdech je završalo ...

»Huda ura bo!« so vedeli Dražgošani in mežnar je šel zvonit, da bi priplaval glas zvonov do neba in bi se Bog usmilil in poslal le lep, pohleven dež, ki bi napojil zemljo in obnovil rast in življenje.

Senca se je strnila sredi popoldneva v pravi mrak, zabliskalo se je in zagrmelo in kot bi se odprle vse nebesne zatvornice, se je usulo in lilo med bliskom in gromom. Mežnar je zvonil in zvonil in ko odzvonil, ni mogel domov, ker lilo je še vedno tako neznansko, da ni pomnil kaj takega, čeprav je nosil že šest križev.

»Pa počakam!« je sklenil in čeprav mežnarji niso vedno najpožnejši ljudje, je stopil izpod zvonika v cerkev, sedel v klopi in se zagledal v veliki oltar in premišljeval, kako hudo mora biti človeku, ki je slep. In še je pomiloval sveto Lucijo za njeno grozno martro, ko je gledal oči, ki jih je držala v rokah, potem jo pa veličal za čudež, ki ga je Bog storil nad njo.

Tako je premišljeval in molil v soparnem vzdušju, ki je ostalo v cerkvi, in od utrujenosti celega tedna je sklonil glavo med roki na klopi in že je zadremal. In ko je zadremal, je videl vse lepše: sveta Lucija in njene nebeške družice in tovariši niso bili več revni in ubožni, svetili so se, ko da so pravkar prišli iz nebes, in oltarji so tudi bili ko pravi nebeški troni.

To je videl mežnar in še je slišal, kako so neznansko lepo zaigrali angeli na oltarju svetega Antona, oni z drugih oltarjev pa so s svetniki in svetnicami zapeli:

»Hvaljen in slavljen bodi na veke Gospod, ki si nas tudi v revni leseni podobi poveličal iz zlatega studenca svoje milosti in dobrote! Hvaljen in slavljen na veke!«

Pesem je bila tako sladka, da je

bil mežnar kar žalosten, ko je prenehala, in se je zdramil. Nič ni bilo več nebeškega sijaja v cerkvi, le solnčni žarki so prodirali skozi okna in nadomeščali nebeško lepoto, ki jo je pravkar gledal.

V cerkvi.

»Izlilo se je in prevedrilo!« je pomislil, vstal in šel in zaprl cerkev in ko je pogledal po gorah, rebrih in dolinah, ki so se kopale v večernem solncu vse sveže in oživiljene, je obstal, prisluhnil in se začudil:

»Kaj že tako klokota in šumi za cerkvijo! Pa ne da bi privrel po takem nalivu kak studenec iz tal? Kar pomnijo, ga ni bilo. Slabo bo to tik za cerkvijo, vlaga pride v zidovje in še v oltarje ...«

Stopil je za cerkev, da pogleda, kaj je, in je zastrmel: zlat studenec je vrel iz tal in polnil kotanjo, ki se je svetila ko samo solnce ...

»Hvaljen in slavljen bodi na veke Gospod, ki boš tudi v revni leseni podobi poveličal naše svet-

nike iz zatega studenca!« je bil ginjen mežnar in je hvalil Boga z besedami, kakor so mu vstale iz pesmi, ki so jo peli svetniki, svetnice in angeli...

Še tisti večer so se zbrali Dražgošani v cerkvi in hvalili Boga, ki jim je obudil zlat studenec, drugi dan pa so pustili vse delo, s korci so zajemali zlato v posode, ga nosili v cerkev in preden je solnce v tretjič zašlo, so se svetili svetniki in svetnice in vsi nešteti angeli, ko da so pravkar prišli iz nebes, in vsi oltarji so bili ko pravi nebeški troni.

Ko se je v beli cerkvi vse pozlačeno lesketalo in ni bil prikrajšan niti najmanjši angelček, so bili Dražgošani veseli in so začeli misliti še na svojo revščino, da bo vsak zajel zase vsaj korec zlata. Šli so, a zlati studenec je bil medtem usahnil.

Nič niso mrmrali, mežnar je pa rekel:

»Bog že ve, kaj dela. Zdaj smo vso zadovoljni in edini, če bi pa ostal studenec, bi bil, ker nismo svetniki, vsakemu korec zlata premalo in kdo ve, kaj bi nastalo iz božje dobrote!«

Pred par leti sem slišal to zgodbo, a napisal sem jo oni dan, ko me je zanesla pot v Dražgoše, kamor je hodil tako rad naš oče, zadnja leta z bonboni, da so ga bili otroci veseli, ko jih jim je delil in znašal z njimi hosto in kuril po gmajnah in bil srečen in zadovoljen daleč od sveta, ki se je zaganjal vanj... Te zgodbe on ni poznal, ker sicer bi jo bil v svoji »Sveti Luciji« povedal. Drugače je razložil zlate dražgoške oltarje, jaz sem pa verjel v legendo, ko sem jih gledal, čeprav je govoril napis o restavraciji nelegendarno.

Venceslav Sejavec:

UTRNJENA ZVEZDA.

*Ni veselja več po tihih hišah,
kakor je nekoč bilo pri nas,
vsem leži otožnost trpka v dušah,
z žalostjo zastrt je vsak obraz.*

*Še beseda glasno se ne čuje,
vsak jo shranil je na dno srca,
sklonil glavo, ko da obupuje,
več ne čakajoč nič od sveta.*

*Vse smo v duše trudne pokopali,
slednjo iskro, žarek upanja,
da iz smrti bi k življenju vstali —
zvezda smo, ki se je utrnila.*

Peter Rosegger: (prevel dr. A. K.)

MALA BOGOISKATELJICA.

Pred Boga je treba poklekati,
ker je tako velik, pred otroka,
ker je tako majhen.

O otrocih, ki doraščajo, ne vemo nič več poročati; postali so kot drugi tudi — ljudje. V svojih prvih letih pa je otrok še, rekel bi, značaj. Vsaj enoten je (ker še ne pozna nobenega tistih razdorov ki pozneje značaj razdvajajo), ker je še preprosta resnična narava. Čisti naravni ljudje so resnični, ne morejo lagati, ker je čisto protin ravno, če človek nekaj drugega pove kot, kar ve, če se drugačen zdi, kot je. Tukaj moram še enkrat povedati: Ako bi otrok pri drugih ne videl laži, bi sam ne začel tako hitro lagati. Poznam otroke, ki so pri štirih ali petih letih siloviti go-rečneži resnice, ki vedno v velikem strahu živijo, ali res vedno govorijo zgolj resnico. Znamenje, da že poznajo laž in da so jim laž že opisali kot nekaj ostudnega. Včasih gotovo čisto odveč. Mlad človek bi prezrl marsikatero pregreho, ako bi je nihče ne imenoval.

Tu se domislim naše petletne punčke, ki je cel mož.

»Ali boš danes mirno spala, ko te bom položila v posteljo?« vprašuje mati.

»Hotela bi že«, reče mala.

»Ali mi obljubiš?«

»Čisto obljubiti ne morem. Ako pade vrč na tla, ne morem spati.«

»Otrok, saj ne pade nobeden na tla!«

»Če me ugrizne muha, tudi ne morem spati. Hočem pač, toda ne vem, ali bom tudi mogla.«

»Ali boš vsaj mirna in ne boš klepetala?«

Tukaj mala Marta obmolkne. Ležati zbudena v postelji in ne kle-

petati — to je zelo trdo! Saj sem vendar ženska, čeprav majhna. Zjutraj izpregovorimo prvo besedo, ki je v hiši izgovorjena: »Mati, ali si že zbudena? Ali imajo angeli tudi nogavice? Ali so danes češnje zrele? Zakaj so oblaki? Da lahko dežuje? Toda saj ni treba, da dežuje. Ali se tudi polži zmočijo, kadar dežuje? Tako ves dan. Nobeno duševno delo ni tako težko, kot odgovarjati otroku na vsa vprašanja, četudi samo preprosto. Le poskusite, kmalu boste videli, da vaš razum in znanje morebiti za odrasle otroke ravno zadostuje, da je pa za otroke čisto nezadostno. — Dvanajst — ali štirinajsturna igra vprašanj in odgovorov naj bi se torej v postelji končala. Ker pa mati zelo sili, zato mala končno obljudi, da bo mirna, čisto mirna. — In drži besedo. Ko je enkrat obljubila, ostane pri tem. — Na to pa nihče ne pomisli, koliko napora malo to stane. Trepalnice stisne; nič ne pomaga; ne more spati, hoče povedati, da ne more spati, hoče vprašati, ali vrč prav zares ne bo padel na tla ali se dobijo na sejmu tudi živi povodnji konji. In ne sme, kajti obljudila je, da ne bo več klepetala. — Zdajci pa je sila pri kraju; ni treba več stiskati trepalnice, mašiti ust — ker leži v sladkem, svetem otroškem spanju...

Z novim prebujenjem se seveda začnejo nove skrbi. Veselo, kratko, ubogljivo dete ima svoje posebne skrbi.

»Ali boš danes pridna, Marta?«

»Morebiti.«

»Zakaj samo morebiti?«

»Če mi bo Janez metal grah v obraz, mu bom dala eno po glavi. Morebiti. Za gotovo ne vem.«

Ona se noče obvezati za nič, česar se ji zdi, da bi v okolnostih ne mogla držati; nič ji ni strašnejšega, ko če se nekaj drugače izvrši, kot je bilo dogovorjeno. Iste za nesljivosti, ki se je sama drži, za hteva tudi od »otrok«. Otroci so njeni starejši bratje in sestre, ki imajo dvanajst, petnajst, dvajset in ena in dvajset let. Z največjo do brodušnostjo gleda na te »otroke«; samo če počenja kateri le pre otročje stvari, če stoji n. pr. gimnazijec na glavi ali če si vseučiliščnik priveže lisičji rep kot brke, tedaj šine preko rožnega obraza male punčke senca rahlega zaničevanja.

Za resnega smatra samo očeta, ker jo tudi on smatra za resno. Kajti ona hoče, da jo imajo za resno, kar pa ne izključuje, da oba često uganjata zelo razposajene burke. Oče in Bog sta ji dva najmerodajnejša človeka. Prvemu češe vsak dan lase, drugega še ni nikoli videla.

Mala se rada bavi z nadnaravnimi stvarmi in je pri tem tako pametna kot kak trden dogmatik ali modrijan.

»Vsak dan mislim na smrt«, mi je nekoč rekla na izprehodu. »Veselil sem se je že.«

»Oho!« sem zaklical. »Ali ti na svetu ne ugaja?«

»Ugaja mi že, toda v nebesih je še lepše.«

»In bi rada šla od svojega očeta?«

Opazil sem pač, da jo je ta trda beseda zadela v srcece, čisto lahko je trenila s trepalnicami in rekla na ves glas: »Oh, saj prideš tudi v nebesa.«

»Kaj pa bova tam skupaj delala?«

»Letala bova pač okoli. Saj postanemo vsi angeli. Ti boš tudi angel oče, toda svoja očala moraš obdržati, sicer te ne bom spoznala med drugimi angeli. Ali boš tudi v nebesih še imel naduho?«

»Upam, da ne, otrok.«

»Kajne, oče, večji ljudje postanejo v nebesih novi bogovi?«

— No, sem si mislil, punčka, ako boš tako nadaljevala, te bodo končno še izobčili. Večji ljudje. Seveda, ljudje morajo postati večji in Bogu podobni; tudi jaz mislim tako.

»Ko bom angel«, je mala nadaljevala, »potem ne bom več brala jagod!«

»Zakaj pa ne? Ali ne maraš jagod?«

»Maram jih že, toda jagode so za otroke, ki nimajo kril. Angeli lahko zletijo na češnjo. — Oče, ali bo mož, ki ga je zadnjič vlak povozil, tudi angel?«

»Če bodo vsi, bo tudi on«, sem dvoumno prerokoval.

»Kako pa bo ljubi Bog to narabil? Ali bo moža zopet sestavil?«

Pomniti je treba, da se odgovori, katere dajam otroku, ki veselo stopica poleg mene, vdolbejo kot z dletom v male možgane. In nekoč — vedno zopet opominjam — bo presodil, da je stari marsikaj rekel, česar niti sam ni vedel. Molčal sem torej, boječ se otrokove sodbe.

Mala me je pogledala nekoliko poparjeno. Šla sva po poljski poti in molčala. Tu so stale cvetlice, tam se zibali metuljčki; Marta se ni brigala za to in koracala v svoji svetli oblecki zamišljeno poleg mene. Nenadoma je rekla: »Toda, ne res, oče, Bog pa je?«

Takrat sem jo hitro dvignil, jo pritisnil na prsi, jo objel in zaklical: »Da, otrok, je! Je!«

Fr. Jaklič:

KOVAC ROŠEL.

Tiste sobote, pred semnjem na Zdenski Rebri, je kovač Rošel na Bakrcu na vso moč hitel, da bi pripravil več blaga za prodaj. Na spomladanskih semnjih se najlažje razpečava kmetsko orodje, kakor so motike in vile, rovnice in kopače. Vasovavcev je imel dovolj, ki so gonili meh, da ni prenehala ješa. Rošel je pa pripravljeno železo obdeloval na nakovalu, da so iskre letele na vse strani in se je sopara vzdigovala iz korita, kamor je metal železo, da se je kalilo.

Rošel pa ni bil samo kovač, ki mu ga ni bilo enakega v vsej Suhi Krajinji¹ in njeni soseščini, temveč je bil tudi možak, ki je znal zastaviti besedo, da je ni mogel vsakdo omajati. Moška je bila vsaka, ki jo je sprožil in modra, da je takoj obveljala.

Tedanji Krajinčan ni hodil dosti po svetu. Žužemberk je poznal vsak, prišel je tudi ob semnjih na Zdensko reber ali pa do Novega mesta. Dalje je pa prišel malokateri. Med tistimi redkimi, ki so videli več sveta, je bil pa kovač Rošel, ki je v mladosti »vandrak«.

Ko se je pri tujih mojstrih uril kovaške spretnosti, bistril si je tudi duha z vsem, kar je videl lepega in slišal pametnega. Tujina ga ni bila zmaličila. Ko se je zbudilo v njem hrepenenje po lastnem ognjišču, je prišel domov, kjer rastejo sivi menihi na njivah in kjer se meša ostri duh kozjih čred z vonjavo cvetočih livad in pašnikov. In ko je zapelo v zapuščeni kovačnici nakovalo, se je razleknil v koči tudi otroški krik. To je dalo pravo vsebino njegovemu življenju in ga

pognalo k neumornejšemu delu. Silen je bil, ko je razbijal goreče železo, da so ga zagrinjale iskre, ves mehak, kadar je njegova Mica gojila na pragu kovačnice prvi sad zakona.

Spretnost mojstrova, njegova tehtna beseda in zgledno družinsko življenje, je kmalu zaslovelo med sosedi da se niti nevošljivost ni mogla prav razpasti. Na Bakrcu so bili vsi edini:

»Bome,¹ da! Naš Rošel je ta pravi!«

In kadar so sosedge le utegnili, je planilo med njimi:

»Balimo²) v kovačnico!«

Tam so gledali kako je dobivalo železo pod kladivom novo obliko in nastavljali ušesa, kadar je mojster povzel besedo.

Tako je bilo tudi tedaj. Pred semnjem je bilo, vrh tega so bile priletele v Krajino nenavadne novice. Povedali so, da se svet meša in punta, da je, kakor pravijo, vse dol. Gospoda ni in ne tlačana. Mitnice so podrte in nihče neče nič plačati. Še biriči so izgubili moč.

»Kaj ti kaj veš?« so poizvedovali sosedge potem, ko so bili prereševali novice, kar jih je kdo vedel.

Posluhnili so in čakali, kaj bo rekel mojster.

Šele, ko je izgotovil tisto, kar je imel pod kladivom, je rekel:

»Tudi mi bi lahko kaj naredili, da bi svet izvedel, da smo Krajinčanje na svetu.«

»Bome, da ka³) ti praviš.«

»Štungeld⁴) lahko vržemo doli,

¹) Zares.

²) Pójdimó.

³) Ker.

⁴) Pristojbina, ki se na semnju plačuje od blaga, ki se postavi na prodaj.

¹) Pokrajina na desnem bregu reke Krke na Dolenjskem.

jaz pravim, ako smo možje in je nas volja. Na cestah so podrli »šrange« in je zdaj prost voznik in tovor. Kaj naj samo pri nas še štungelt ostane? Ako ste z menoj enih misli, noben več ne bo plačal.«

Na obisku.

»Ko bi se dalo narediti! Bome, da bi bilo prav tako.«

»Pa bodo Zdenci pri volji?«

»Nič jih ne bomo vprašali.« je nadaljeval kovač. »Svojo voljo jim bomo pokazali. Naj tudi krájinška enkrat obvelja.«

Samo sosed Kine je imel pomisleke:

»Ne bodo dali Zdenci! Poznam jih te tiče. Štungelt jim »kaso« redi. Kadar imajo likof, daje kasa za pijačo in vardjan¹⁾ je plačan iz nje.

¹⁾ Poljski čuvaj.

In še na posodo daje ta kasa. Kaj bodo Zdenci brez kase?«

»Boter, je že res, Zdenca kasa redi, mi pa kaso. Pa smo ji dolžni? Ako smo bili sejmarji do zdaj tako nespametni, naj bo pa enkrat tudi naše nespameti kraj. Štungelt proč za vselej. Tako kaže zdaj ura. Teh misli sem jaz!«

»Bome, da smo vsi taki. Rošel, ti že prav govoriš. Tvoja beseda je nam po godu. Štungelt! Nikoli več. Naj se Zdenci obrišejo pod nosom ali kjer jim ni prav!«

Kine se je pa vendar še pomišljal:

»Kaj kdo misli, da rad plačujem štungelt? Moraš ga plačati, Zdenca vendar poznamo. Kaj se nismo že kratili plačevati štungelt? Vsak bi rad unesel plačevanje, kaj bi tisto. In marsikdo je že poskušal unesti. Pa se mu je posrečilo? Nikdar! Vse steze in pota na sejmišče imajo zastavljena. Ko si mislil, da si že srečno prišel s kozjim krdelom Zdencem izpred oči in si prihranil nekaj črnih, pa ti izza zadnjega grma stopi taka zavržena duša zdenska in zarohni:

Štungelt!« In še preden se prav zaveš, ti je že prebrojil čredo natančno, da še kozliča pod vimenom ni zgrešil.

»Plačaj!«

Ali ga moreš odriniti, ko ima tako debelo gorjačo in tako hude oči. Nihče ga ne more ukaniti in plačati je treba od vsake glave.«

»Ravno tako je! Kine ima tudi prav!«

»Posameznik ne bo opravil ničesar, to je res,« je povzel Rošel. »Vsi pa že nekaj naredimo. Tudi drugod so trumoma udarili. Ako vsa Krájinina pritisne, noben Zdenčan ne bo dobil štungelta. Tako rečem. Samo volje moramo biti prave, pa pojde, kakor je šlo drugod.«

»Bome, da bi bilo tako dobro.«

»Rošel, ako imaš kaj pravega v mislih, kar reci, pa bomo naredili«

so se odločili nekateri in čakali, kaj bo rekel.

»Zdaj je prostost. Mar naj plačujemo še štungelt? Kdo bi bil še tako nespameten.«

Tako je dejal Rošel in jih je pogledal in ko je videl, da čakajo na njegovo odločbo, je nadaljeval:

»Jaz ne bom plačal, ne od črede in ne od tovara. Prvi pojdem in prvi se bom uprl, ako pojedete z menoj.«

»Pojdemo! Kakor ti, tako tudi mi!«

»Ako bodo pa Zdenci kaj sitnarili in iskali kakšnih obresti, tedaj jih pa pohodimo kakor mrčes. Tako, tako! Bodo že videli, kaj smo Krájinčanje.«

Tine je še nekaj pomišljal, češ, da se Zdenci ne bodo dali, da bo prevelika grdogleдка potem.

»Ako se bojiš, pa ostani doma, pa se krila drži,« je zagrmelo vanj od vseh strani.

»Kaj? Kaj mislite, da ne znam udariti? Kamor pojde vsa Krájina, tja se bom zagnal tudi jaz.«

»To je beseda!« je potrdil Rošel. »Jaz pa še rečem: vsi gremo v semenj, kar nas je doma v krájinskem grmovju in z nami naj gre vsa živina in zverina. Vse naj pomaga, ko se bomo zgrabili za štungelt.«

Kajpada jih je navdušila odločnost kovačeva, osrečevala jih je misel, da bodo brez štungelta postavili živino na semenj na Rebri.

In ko so moževali še nadalje, so prišli do sklepa:

»Vsa Krájina se mora vzdigniti. Štungelt mora doli!«

Ta misel, ki je vzknila na Bakrcu, je bila ljudem všeč, zakaj za krajcer je šlo, za štungelt. Že naslednji dan so vedeli vsi, ki prebivajo po vaseh od Korinja do Hinj, pa od Čvirčega do krajev onkraj Krke pri Žuženberku, da mora zagnati Krájina vso živino na Zdensko reber.

»Pošast! Nič več ne bomo plačevali tistega štungelta! Mar bom soli kupil!«

»Bome, da!«

2.

Zdenci so se bili za semenj dobro pripravili. Tedaj semnja niso bili »prodali«, temveč so bili sklenili, da bo tisto leto »blagajna«¹⁾ sama pobirala štungelt, zakaj ako so semnji dobri, je pobiranje štungelta v lastnem obratu blagajni v prid, v slučaju slabejšega obiska pa blagajna tudi lažje prenese primanjkljaj, kakor zdražitelj, ki je morda zadnje groše vtaknil v nezgotovo kupčijo.

Tedaj je bil vaški »rihtar«²⁾ Srdež, ki je imel z dvema izvoljenima vaščanoma tudi blagajno v rokah. Ti so po svoji vesti in previdnosti skrbeli, da je bil denar v blagajni varen in so z denarjem tudi tako gospodarili, da je bilo vasi v prid. Gorje njim, ako bi kak sold brez potrebe in koristi odletel, kakor tudi stokrat gorje, ako bi pravočasno ne ukrenili, da se sleherni sold, ki ima pod takim naslovom priti v blagajno, tudi gotovo za njo prestreže.

Pred semanjim dnem je tedaj Trdež stopil v Čušberg, zakaj prišlo mu je bilo na uho, da se za semenj nekaj pripravlja, kar bi škodilo Zdencem in graščini.

Zdenskemu rihtarju sicer ni bilo za škodo, ki bi jo utrpela graščina, še privoščil bi ji bil, ako bi ne mogla doseči tistih soldov, ki jih je moral plačati kmet, ki je prodal živinče ali kozljiča na semnju, zakaj krivična se mu je zdela tista davščina od kupa, toda graščina je imela več moči tedaj kakor Zdenci,

1) Vaška blagajna — skupno premoženje.

2) Vaški predstojnik.

da si je kar vzela, kar ji je šlo. Zato je šel tja posvetovat se in iskat zavezništva.

Kajpada so v Čušberku poslušnili, ko jim je zdenski rihtar razložil o nevarnosti za davščino na kup, da pobiranje štungelta ne pojde gladko, da bo zatorej prikrajšana tudi graščina, ako se vse ne stori, da bo vsak sejmar štungelt pošteno plačal, kakor tudi plačal davščino od prodanega blaga.

Tedaj so pa imeli v graščini graničarje, ki so jih bili dobili od vlade v varstvo, zakaj kmetje so bili tedaj nemirni in so grozili graščini.

»Zakaj pa imamo graničarje?«

Tako so si mislili v graščini in so rekli Trdežu:

»Z graničarji pridemo na semenj. Potem naj pa poskusijo braniti se plačevati nam davščino in Zdenccem štungelt!«

Trdež je prišel iz graščine zadovoljen, pa je povedal tovarišema in

sosedom, ki so bili določeni pobirati štungelt:

»Je že preskrbljeno. Nihče ne bo unesel štungelta. Kdor se bo upiral, bo imel z graničarji opravka.«

Kajpada je bilo vsem Zdencem všeč, zakaj kar pride v blagajno, je premoženje vseh.

»Trdež je pa le prav ukrenil.«

Tako so Zdenci vaškemu gospodarju dali prav, kar se je zgodilo sicer redkokdaj.

Trdež je noč pred semnjem prespal brez posebnih skrbi, zakaj urejeno je bilo tako, da se ni bilo bati za štungelt. Kdor bi se hotel kaj upirati ali rogoviliti, mu bo prešlo, ko bo videl graničarja s puško in bajonetom.

Ko se je rihtar tega domislil, ga je obšla najboljša volja, da se je prevzel:

»Hahaha! Vam bomo že pokazali!«

(Bo še.)

Venceslav Sejavec:

KAJ BI...

*Kaj bi nagelj duhtel,
žarel ko svetel rubin,
ko mi je mrak srce objel
in je vse le še bridek spomin.*

*Mimo je fant moj odvihral,
zamahnil veselo v slovo,
mimo je šel, a v meni zaplal
je ogenj obupa trpkó.*

*Kaj bi mi nagelj duhtel,
ko v duši bolest mi gori,
v srcu drhti le še rahel odmev —
morda mi smrt ugasne oči.*

Lojze Golobič:

SVETA REBER.

Žeželj je sveta reber, kjer je naša Marija doma. Kraj lipe smo ji zgradili belo hišo, v njej oltar in leco. Sredi hiše stoji visoka miza, pogrjena z volno. Tam je Ona, podnevi in ponoči. Plašč smo ji sfkali na statvah, ob robu so vdete hodne rože iz lanu. Tako je čisto naša kot žena iz selske hiše.

Vse nas pozna po imenu; ve, da sem jaz Jurjev Štefo; ve, kdaj sezjemo, da nam pride blagoslovit. Sredi noči pride. Takrat se zdi, kot bi zrnje deževalo od Žežlja, zlato zrnje. Na vse njive, kjer smo sejali dan poprej.

Če se odpro vrata na nebu in se siplje toča, takrat stečemo vsi pod Žeželj in zavemo:

»Naša Marija, odpodi zlo! Zapri mu vrata, čuvaj nas!«

In kot bi s koso švistnil v travo, eno samo zrno več ne pade.

Dosti Marij je pri nas; na vsakem rebri se beli njena hiša, ali naša je samo žeželjska. Samo ta nas sliši, kadar zavemo.

Petričev Marko pa jo je v žive oči videl, ko je imel pet let. Devetdeset let je potlej govoril o njej. In ko so ga nesli v jamo, so ga zabili v belo krsto, v pokrov pa so vdolbli žeželjsko Marijo.

Marko je pasel ovce po žeželjski rebri. Ovce so se zgrnile v zeleno travo, kot bi pogrnili bel prt po rebri, Marko pa je plezal nad pečine in segal za skritimi rožami.

Pod večer so se odprla vrata in Marija v hodnem plašču je počasi šla do studenca. Od tam je pozvala:

»Za koga trgaš, Marko?«

»Za mamo, gospa.«

»Daj, Marko, še meni natrgaj!«

»Nate, gospa, kar vzemite, za mamo dobim potlej.« Marko ni bil še v žeželjski hiši, zato ni vedel,

komu je dal rože. Gospa ga je za nje neskončno ljubeče gledala...

Za ta pogled je Marko vsak popoldne gnal ovce na Žeželj. Trgal je rože in jih nosil tuji gospé. In ko je bil Žeželj že prazen, jih je od domače grede nosil k studencu. Ves dan je živel za one lepe oči, vso noč je trgal rože zanje.

Pa nikoli mu ni bilo mar, da bi vprašal, kje je doma; da jo je le videl v oči, že so se mu odmaknila tla in ni bilo ne hiše ne loze ne ovac, le prečudno lepa žena se je blestela nad studencem.

Nekoč pa so ovce v staji ostale, nekoč pa je Marija zaman čakala pri studencu. Marko je umiral na trdi posteljici in blodno klical gospo:

»Nate rože, gospa! Naročaj jih imam...«

Pa jih ni imel. Le strašno hudo mu je bilo za lepimi očmi. Gad ga je ugriznil, ko je stikal za rožami v mejah. — Vsi so vedeli, da je po njem, le čakali so tiste ure, ko potrka na okno smrt.

In tista ura je prišla; udarila je polnoč. Kot mrlič je počival, ob uri se je zganil in prisluhnil: Žeželjski zvonovi so se zamajali po čudežni roki in na okno je trkalo, kot bi čuk kljuval.

»Je že tu, sinko, pote je prišla naša bela sestra. Trka na okno. Marko, moje dete, moje dete...«

Mati je bolestno ječala.

Ura, ki je na steni umrla za dolgo let, se je sprožila in boleče hreščala. In takrat je Marko zavikal:

»Gospa, gospa!«

»Marko, ni te bilo z rožami, pa sem prišla...«

Vsi so slišali, nihče ni videl. Pa to ni bil glas, tako ne govori noben človek, to je pesem iz svetih nebes.

Zrušili so se na kolena in drhteli:
»Jeli si Žeželjska?«

»Marko!« so slišali, »vračam ti rože. V teh rožah je taka ljubezen, do bo zgorel strup, ki ti ga je gad izlil v kri. Prav one so, ki si jih v mejah trgala. Med temi je spala kača in te vsekala. Glej, nisi mi jih dal, ker so te prenesli na postelji: nisi mogel do mene. Tvoje življenje je v njih vsa tvoja bela ljubezen. Na rano jih daj in zdravje se ti bo vrnilo, kakor se vrne v jutro solnce, ki je pod večer utionilo. Še boš živel mnoga leta, ker našel si mene; jaz sem namreč mati onega, ki je Življenje. Dokler boš znal za stezo na Žeželj, se ne plaši življenja niti smrti. Tu bom jaz vedno za tvoji koraki gledala in te čuvala žalosti in solz, ko boš zaprl oči, bom te za roko ujela in vedla do vrta, kjer nikdar rože ne sahnajo: tam rasto vsi tvoji šopki, ki si mi jih k studencu nosil. Tam je moje Dete in angelcev je kot trav in rož na zemlji in kot zvezd na nebu. Tam

boš angelc i ti, ko boš umrl... Zdaj pa živi iz teh rož, ki imajo toliko tvoje ljubezni, da si ob njih šel v smrtno nevarnost za mene...«

Ugasnila je luč, ki je v polnoč posijala v Markovo sobico, Marija od Žeželja je šla.

Mati Markova je vstala od peči in plaho drsela do postelje.

»Marko!«

Tiho. Čez obraz mu lije bela svetloba. Sladko spi...

Drugo jutro se je solnce dramilo od Hrvatske in se topilo preko Žeželja do Markove sobe. Ž njim se je vzdramil Marko in vstal. Na prsih, na drobni ranici leži šop rož, onih, ki jih je v meji trgala. Vedel je, kdo mu jih je v noči dal. Vedel, kdo mu je zdravje vrnil. Vedel je to, dokler ga niso devetdesetletnega v mrzlo jamo zagreblili...

Marija na Žeželju pa še čaka, da bi drugi Marko prišel, tretji, četrti. Pa je žalostna, ker od takrat nikogar ni... Marija od Žeželja, prečudežna gospa, čaka in zove...

Tober:

ZLOMLJENI HRAST.

Zgodovina Viljema II. nemškega cesarja, je polna tragike in zaslužne božje kazni. Najbolj ga je udarila palica pravičnosti v svetovni vojski. Takrat je telebnil velik na tla.

Ko je izbruhnila 1914. vojna, se je združila po ustavnih postavah vsa civilna in vojaška oblast v rokah Viljema II. Po čemer je strmela vse življenje, je zdaj imel v polni meri; bil je tudi po zakonu neomejen gospodar nad usodo nemškega naroda. Ne ruski car in ne avstrijski cesar nista imela take moči, kajti prvi je bil prešibak, drugi prestar, da bi jo mogel izraziti. In ker je vojna pravi čas za diktaturo, se je Viljemu nudila si-

jajna prilika, da pokaže svoje vrline. S pametno diktaturo bi bil Viljem prvič v življenju resnično koristil svoji domovini.

V tej dobi največje preizkušnje se je pa izkazalo, da je bila vsa sposobnost in energija cesarjeva le prazni videz in golo samoljubje. »Cesar« — piše general Ludendorf — »je bil najvišji vojni gospod. Poveljnika armade in mornarice sta mu bila podrejena. Načelnik generalnega štaba je vodil vojne operacije samostojno po volji Njegovega Veličanstva. Za važne odločitve je bilo potrebno cesarjevo povelje.« V prvih šestih mesecih svetovne vojne je Viljem tudi res ukazoval in odločal, a delal pri tem

velike napake. Nemška vojska je bila že po par tednih prodrla čez Belgijo na Francosko in silila z neugnano napadalnostjo proti Parizu. Francozi so se zbirali na reki Marni in se pripravljali na odločilno bitko, ki naj reši glavno mesto pred sovražno poplavo. V tem so Rusi prodrli v vzhodno Prusijo in predsednik Vzhodne Prusije je prihitel v glavni stan k cesarju prosit pomoči. Viljem je na lastno odgovornost poslal dva armadna kora s francoskega bojišča proti Rusom in zagrešil s tem strašen polom. V drugi armadi, ki se je borila proti Francozom na Marni, je nastala luknja, kar so sovražniki temeljito izrabili in dobili bitko. Drugi vzrok, zakaj so Nemci zgubili bitko na Marni, je tudi ta, da so prihajala usodnega 8. in 9. septembra povelja prekasno na fronto. Tudi temu je kriv Viljem, ker se je nahajal z glavnim stanom v Luksenburgu, torej več ko 100 kilometrov preveč v ozadju armade, in se je iz bojazni pred bombami letalcev bal pomakniti naprej. Generali so bili zelo hudi na cesarja, a si niso znali pomagati. Poraz na Marni je bil za Nemčijo bridek udarec. Zavzetje Pariza bi bilo namreč imelo nedogledne posledice za potek svetovne vojne.

Brodovje ostane v lukah.

Slične napake je zagrešil Viljem v mornarici. »Po poročilih, ki jih imam, smatram, da se mora držati veliko brodovje trenutno v obrambi.« Tako se je glasilo cesarjevo povelje peti dan po splošni mobilizaciji, kar je strašno iznenadilo in potrla vodilne mornariške častnike. Admiral Tirpitz, Pohl, Ingenohl so pritiskali na cesarja, naj ukine ukaz, pa niso mogli uspeti. »Nasproti Angležem morajo biti poveljniki mirni in čakati. Brez mojega povelja nobenega napada.«

Vojno na morju si je pridržal cesar za osebno zadevo in je ljubosumno čuval, da se mu kdo ne meša v to predpravo. »Med mornarico in svojo osebo« je dejal — ne postavim nikogar. Ne potrebujem nobenega vrhovnega poveljnika, to lahko opravi sam.« Da bi Viljem daleč od morja in mornarice mogel voditi iz francoskega bojišča tudi pomorske operacije, je bilo seve izključeno. Manjkal mu je vsak pogled za resničen položaj in tudi strokovnega znanja mu je primanjkovalo.

Tirpitz je predlagal v novembru 1914., naj nemški podmorski čolni blokirajo Anglijo, toda cesar je načrt odločno odklonil. Ravno v tistem času je pa bila pomorska zapora za Veliko Britanijo strašno nevarna in je bila zato z vojaškega stališča zelo priporočljiva. Saj je sam angleški admiral Scott napisal in priznal po vojni, da bi bila tedaj blokada, povzročila v najkrajšem času polom Anglije. V luki Scapa-Flow nismo bili noben dan gotovi, ali se drugo jutro še prebudimo.«

Admiral Tirpitz, ki je bil pravi ustanovitelj in graditelj mogočne nemške mornarice, je moral mirno gledati, kako leže brez dela v pristaniščih. Radi mornarice se je Viljem sprl z Edvardom VII., radi mornarice je nastalo sovraštvo med Nemčijo in Anglijo, radi mornarice je Velika Britanija v vrstah nasprotnikov! Čemu čepi sedaj v skrivališču? Bilo bi boljše, da je sploh nismo zidali in bi si bili raje ohranili prijateljstvo Angležev.

Viljem je držal brodovje v lukah samo radi tega, ker se je bal, da bi njegove ladje ne bile kos angleškim. Bal se je poraza, ki bi ga ponižal v najboljčutljivejšem samoljublju in osramotil pred sorodniki na angleškem dvoru. V decembru 1914. je zagledal admiral Ingenohl na morju angleško brodovje, ki je

stalo v slabem položaju in ga je bilo zato treba takoj napasti. Gotov zmage se je podal na napad, ko ga cesarjev ukaz prisili na umik in povratek v luko Wilhelmshafen. Admiral Scheer piše, da se »vtis o tej zamujeni, redki in lepi priliki, ni dal več zbrisati v mornarici. Da se taka prilika povrne, je bilo težko misliti.« Tirpitz pravi pa naravnost, da je »16. decembra držal Ingenohl usodo Nemčije v rokah.«

Pozneje je prišlo vendarle do pomorske bitke na Skageraku, ki je trajala par dni, a ostala zopet po krivdi Viljemovi neodločena. Ko je namreč drugi dan bitke hotel poseči v borbo admiral Scheer in pognati v napad svoje edinice, ga je cesar ustavil in mu ukazal umik.

Admiral Tirpitz je zlovoljen odstopil.

Nezadovoljnost narašča.

To neodločno obnašanje cesarjevo je tako razburjalo odgovorne vojaške poveljnike, da so začeli resno razmišljati, kako bi Viljema potisnili v stran. Nekateri so predlagali, naj cesar odstopi vsaj za nekaj časa vojaško oblast komu drugemu, na primer Hindenburgu, drugi so hoteli, naj se javi cesar bolnega in odpotuje z bojišča v Berlin. Bavarski kralj naj bi ga k temu nagovoril s pomočjo cesarice.

Vzrok temu odločnemu nastopu generalov je bila tudi cesarjeva nezdelavnost. Večkrat je namreč padla cesarja taka brezbriznost in raztresenost, da je zanemarjal vse in se pečal s samimi drobnarijami. Razen tega je imel Viljem tudi to lastnost, da ni maral slišati neprijetnih reči. Vse kar so mu javljali, je moralo biti ugodno, poročila so govorila vedno le o zmagah. Če je čul kaj resnega in žalostnega, je bil takoj ves iz sebe in se ni dalo več

ž njim shajati. Grof Stürgh, avstrijski zastopnik pri nemški armadi, ki je imel dovolj prilike opazovati cesarja od blizu, piše: »Da bi ga ohranili pri dobrem razpoloženju, so mu pripovedovali mnogovrstne dogodivščine iz strelskih jarkov, kjer se je izkazoval nemški vojak nasproti sovražniku vselej v najlepši luči. Ko se je pa peljal na fronto, so že vnaprej poskrbeli, da je odnesel čim boljše vtise.«

S časom je trajalo delo Viljemovo le eno uro na dan. Predpoldne je prebil navadno med razgovori in pomenki v vrtu, na katerega »se je moral tudi radi očitne nevarnosti omejiti.« Od popoldneva do ene ure je sprejemal poročila načelnika generalnega štaba in pozneje je istočasno zasliševal tudi zastopnika vlade, zakaj v tej uri je moralo biti vse končano, vsi odloki in ukazi podpisani. Nato je sledil obed pri katerem je bilo le 16 do 20 oseb in radi lakote v deželi le tri vrste jedi z belim ali črnim vinom, potem so prinesli še smotke in pivo. Po kosilu je Viljem počival, nakar se je peljal na sprehod in si ogledal, kakor piše grof Stürgh, kako »lepo pokrajno ali pa star grad, katerih je bilo precej v bližini. Naloga spremstva je bila, da je tem izletom izbirala vselej cilj, ki je vzpodbudno in ugodno vplival na njegovo razpoloženje.« Ob povratku je čakała večerja in so pozdravljali goste. Ker so v teh večernih urah prihajala v glavni stan najvažnejša bojna poročila, se Hindenburg ni ureleževal večerij, temveč sedel redno v pisarni.

Da je Viljem v času, ko se je 60 milijonov Nemcev borilo na življenje in smrt in so se tisoči grudili od prevelikih naporov, sam delal le eno uro na dan, kaže, da mu je manjkal vsak čut dostojnosti in odgovornosti.

STARE PRIČE.

Kapucinski samostan v Sv. Križu sredi preljubke Vipavske doline je skoraj 300 let stara redovniška naselbina. Grof Friderik Attems Svez

Samostan v Sv. Križu.

tokriški (ta plemiški rod še danes živi na Dunaju) je poklical kapucine že l. 1643. v Sv. Križ (povzdignjen v mesto od cesarja Ferdinanda 19. januarja 1532.). Križki kapucini so hodili celo v Idrijo pridigat. Najslavnejši govornik je bil oče Ivan Svetokriški (plemič Lionelli iz Črnič), ki je spisal pet debelih zvezkov slovenskih pridig.

Ostanki utrdb dornberških grofov, nemških ministerjalov (plemiči druge vrste). Dornberžani se omenjajo že v 13. stoletju. Večinoma so opravljali službo goriških deželnih glavarjev. L. 1527. so postali za nekaj časa gospodje Tolminski. Rod je danes izginil.

Za dornberškim Tabrom v vinogradih »Roženplac« je še danes lepo ohranjen nizek stolp, ki ga

ljudstvo zove »šantanela« (pokvarjeno iz italijanskega *sentinella* = straža). To je stražni stolp odkoder so opazovali prihod sovražnikov.

Glej sliko stran 21!

Dornberški Tabor je še stari odstavek naselbine iz za petnajstega stoletja, ko so Turki divjali v deželi. Ljudstvo se je ob vpadih zatekalo na obzidana pokopališča krog cerkve ali pa za zunanji grajski zid kot pri dornberškem Taboru. Vsled stalne nevarnosti je ljudstvo kar v »taboru« ostalo in vas je do bila odtod ime Tabor.

Nedaleč od Dornberga stoji na hribčku vas Gradišče. Takih gradišč je več

v naši deželi. Bili so to kraji, kjer so za časa turških vpadov zažgali kresove in naznanjali deželanom, da se bliža turška vojska. Znano je Gradišče pri Vipavi, nad Ajdov

Tabor pri Dornbergu.

ščino itd. Dandanes malokdo misli na to, le v zgodovini in slovstvu so podrobno opisani ti burni dogodki iz težkih let.

Rado:

MOJA JEŽA NA VEZUV.

Že z mlada me je vleklo v svet; najbolj me je mikala bajna dežela perzijskih šahov in pa ognjene gore. Prva želja ne vem kdaj se izpolni, druga pa se je in še v precej čudnih okolščinah.

Izpod južnega solnca sem se vračal in pil lepoto Apeninskega polotoka. Toda nikjer ne bolj kot od Salerma pa gori do Neaplja. Treba bi bilo peresa starega Horaca*) in očesa Plinijevega**), da bi vam pričaral pred oči, kako se azurni vali Tirenskega morja zajedajo v ljubke zalive, koder so posejane prekrasne vile v pompejanskem slogu ali pa čepe strmo gori na skali slikovita mesteca, nekdanja gnezda morskih roparjev. Za ozadje tej prelestni sliki božji je pa Vezuv, ki mirno vleče svojo pipo in spušča dime v dolgem traku zgubljačem se šele tam daleč nad Tirenem.

Ko sem si dodobra ogledal pokopano mesto Pompeje, o čemer vam bom drugod kaj skromnega branja ponudil, me je kot magnet nekaj vleklo na ognjeno goro.

V restavraciji tik pred pompejskimi mestnimi vrati sem se pogodil z vsiljivim voznikom, da me potegne od Pompejev, skozi Boscotrecase do »Bele hiše« pod vznožjem Vezuva. Tam sem naročil, naj me čaka vodnik z osedlanim žrebcom. Za vse skupaj sem se pogodil za 60 lir. Američani in Angleži ki se vozijo s Cookovo vzpenjačo, plačajo 100 lir pa še spotoma nič ne vidijo. Opoldne smo odrinili s Pompejev. Da me misli prijazni voznik malo oguliti, sem brž spoznal, ker se je poleg njega zavihtel

na kozla tudi nekakšen mlad nečak. Bil sem zadovoljen, dokler sem mislil, da se na moje stroške le vozi; pogrelo me je pa, ko je ob slovesu tudi on stegnil roko za napitnino.

Po elegantni glavni cesti polni avtomobilov neapeljskih bogatinov je šlo še dobro. Na desni in levi je bilo vse živo, ker je bilo baš ob trgatvi. Vesele devojke so metale v kočijo sočne grozde; pa vse je prav spretno vlovil tisti kočijažev nečak. Tudi meni je prav milostno enega poklonil. Ko smo zavili na stransko cesto proti Boscotrecase je pa začelo. Po cesti kot od granat razriti je polomljeno Noetovo barko tako metalo, da sem kosilo čutil enkrat v ustih, pa spet kje doli pri kolenih. Brez hujših zapletljajev razen, da smo zgrešili pravo cesto in zamudili debelo uro, smo priropotali na trg v Boscotrecase. Par žensk se je s križkom razletelo od občinskega vodnjaka, kjer so se prepirale.

Trg je velik, saj šteje okrog 1000 duš, a vse tako na kupu, bolj kot v križkem »mejsti«. Med hišami opažiš prvo lavo. Leta 1906. je lava zasula večji del trga. Sprepenela lava zgleda zdaj tako kot ogromni kupi porabljenega koksa na kaki železniški postaji.

Od Boscotrecase se začne svet vzpenjati. Kamor pogledaš samo oljka in trta. In ta trta je tista, ki rodi prežlahadne »Lacrymae Christi« (Kristusove solze). Najboljšega vipavca je lahko močno sram pred temi »solzicami«, ki te kar v smeh spravijo.

Udobno sem slonel v vozu in vžival rajski razgled na neapeljski zaliv. Ni čuda, če so rimski mogotci hodili v ta blaženi kotichek uživati

*) Sloviti rimski pesnik.

**) Znani prirodoslovec, ki je ob Vezuvovem izbruhu l. 79. našel smrt pod lavo.

slasti tega sveta. Ona dva na kozlu sta se pa »more«*) lotila ... Kolesa so se decimeter na globoko vdiralala v vulkanski prah. Zadnja postaja. Gostilna in — vrata na Vezuv. Da, vrata. Tu izstopiš z voza in moraš na pogodbo oz. plačati vstopnico za gor. V lepem salonu vodniške hiše sem že našel dva Francoza in mešano družbo Nemk in Angležinj, ki so se baš pogajale za vodnika. Meni je šel posel lažje spod rok; častniška uniforma mi je pomagala. Vodnika sem kar naprej poslal. Med tem sem se pa lotil pristnega slovenskega posla: dal sem si prinesiti za 6 lir steklenico »solz«; če bi vam povedal, kako pobožno sem to dobro tekočino po grlu spuščal, bi me kar zavidali. Pol sem izpil, drugo polovico sem pa dal shraniti za povratek, da bo več časa lepše, sem rajtal sam pri sebi.

Že malo rdečkasto nadahnjen sem se zavihtel v ne prav novo sedlo. One Amazonke s severa sem daleč za seboj pustil, tako je žrebe oddirjalo po poti med vinogradi. Kake pol ure je tako šlo, da sem bil kar ob sapo. Živinče je očitvidno pot dobro poznalo, a mahoma mu šine neumna misel preko konjskih možgan in jo ubere na desno k neki zidanici, kjer so brhke »bendimavke« stresale grozdje v kad. Na vse načine skušam žrebetu dopovedati, da sva zašla. Bilo je še bolj trmasto kot moj voznik, ki ni hotel priznati, da smo prej pot zgrešili. Preteta dekleta so se začela še bolj muzati, ko sem po naši navadi začel z »i, i!« priganjati živinče naprej. Ono pa kot vkopano v tla. Tedaj pristopi možak in mi dopove, da pri njih je treba z »a, a!« priganjati. In res, komaj začnem s to abecedo, jo ucvre neusmiljeno čez drn

in strn, da sem že z žalostjo v srcu Vezuv le od daleč pozdravljal. No, pa vendar sem srečno končal to divjo ježo v prijetnem smrekovem gozdiču nad vinogradi. Tu me je čakal na mršavem kljusetu vodnik, ki je začudeno prašal, kod sem bil toliko časa. Povedal sem mu, da sem se učil spotoma konjske abecede, pa ni razumel.

Opazovališče dornberških grofov.

Za gozdičem je začel svet kar viseti. Kamor seže oko le lava, lava, kot ogromno mrtvo morje. Žrebe se je upehalo in v ostrih cik-cakih ubiralo stezo navzgor. Sredi pota, kakih 700 metrov visoko je bil prvi počitek. Z vrha dol so že jahali prvi turisti. Dopadel mi je neki monsinjor, Nемеc, ki je svojega konjiča vodil lepo na uzdi. Vsako toliko je žival grozeče dvignila zadnji kopiti. Gospod se je pa plašno oziral na svojega vodnika, ki je v neapeljskem žargonu krotil togotno živalico. (Sledi.)

*) Prepovedana igra.

MARJETICA.

Uvod.

Pred menoj leži knjiga, ki nosi naslov »Marguerite« (izg. Margerit, Marjetica). Spisal jo je frančiškanski pater Lekeux, ki je bil preje častnik v francoski armadi. V njej opisuje življenje svoje sestre, učiteljice Marjetice. To ni navaden življenjepis kot smo jih vajeni po starokopitnem načrtu. Apostolska zgodba je, v kateri nastopa mlado dekle, polno odpovedi, nesebične ljubavi, svetega idealizma in močne osebnosti. Ravno za naš materialistični čas, ko izginja nesebičnost, raste pretirano udobje in se širi kot kuga strastna prenasličnost, riše pisatelj v prelepih slikah vzor nesebičnih žrtev, ki jih je darovala v blagor ubogim preprosta učiteljica. Kako privlačna je ta resnična zgodba mlade učiteljice, priča 15 izdanj, ki jih je knjiga doživela v par letih.

Prvi korak.

»Dober večer, dušica!«

Marjetica ni odgovorila. Vrgla se je v naslanjač in molčala. Bil sem navajen njene vihravosti, zato sem molče nadaljeval svoje delo. Ko sem se čez nekoliko časa ozrl proti njej, je uprla vame svoje žive, črne oči in me rezko vprašala:

Povej, kaj bi stori ti v mojem položaju?«

Vprašanje je moralo biti dokaj pomembno in me je naravnost presenetilo, ker ga je stavila sicer živahna sestra, z nenavadnim glasom in posebnim poudarkom.

Že večkrat je sedela v naslanjaču in

iskala pri meni nasveta v tem in onem lezposlovnem ali verskem vprašanju. Danes se mi je zdelo pa neverjetno resna. Na čelu se ji je zarezala odločna gubica in ustnici sta ji trepetali. Šlo je za važno odločitev v njenem življenju.

Imela je devetnajst let in je ravnokar dovršila izpit za učiteljico. Zrla je v bodočnost z globokimi sanjavimi mladostnimi očmi, uverjena, da jo lepe sanje ne bodo goljufale.

Kako lepo je sanjala o prihodnosti! Sklepnila je, da pojde na visoke šole nadaljevat študije. Hotela je postati izobrazena dama, da bi jo cenila odlična družba. Premalo se ji je zdelo biti ljudskošolska učiteljica. Zastotelo se ji je po časti in življenju.

Le en pomislek jo je vznemirjal. Najini starši so bili priletni in so živeli v skromnih razmerah. Majhna plača, ki jo je dobivala skrbna mati, je komaj zadoščala za vsakdanje potrebe in za šolanje najmlajšega brata. Jaz sem bil na tem, da v par tednih odrinem v samostan. Kdo naj pomaga staršem? To vprašanje je mučilo blago sestrico, zato je videla svoje načrte ogrožene.

Več tednov je bila zamišljena. Včeraj so jo našli celo objokano pri knjigah. In komu ne bi bilo težko, ko s strahom gleda v bodočnost!

Odložil sem pero, gladil si gosto brado in mirno zrl v Marjetico.

»Molk je pretrgala sunkoma. »Zdi se mi, da postaja oče žalosten, kadar govorim o vseučilišču in ravnotako mati. Želita, naj bi postala učiteljica na ljudski šoli!«

»Že res... toda vkljub temu ti puščata prosto voljo!«

»Vem! Mama sicer ugovarja nadaljnim študijam vsled mojega slabotnega zdravja, toda jaz se čutim dovolj trdno. Bolj važen

bo drugi razlog: oba postajata stara in potrebujeta pomoči. Veš, kaj te vprašam: »Imam-li pravico, da ju zapustim in grem za svojimi načrti?«

»Pravico imaš! Koncem konca lahko živita od tega, kar imata. Toda lepše bi bilo vendarle, da se žrtvuješ za starše!«

Zopet se je zamislila. S tresočim glasom je nadaljevala: »Ne vesta, kaj zahtevata od mene... Taka žrtev je moja smrt. Ti veš, kakšno veselje imam do učenja. Glej! Dobra bi pogled v drugi svet, seznanila bi se z odličnimi sošolkami, uredila bi si lahko življenje po svoji volji. Tako pa — učiteljica otročaje! Privezana bom kot pes na verigo, ubijala se bom z abecedo in poslušala škripanje kamenčkov po tablicah, zvečer bom pa rezala kocke iz papirja za igračkkanje. Pomisli, kakšna idealna družba in služba!«

Hipno se je dvignila pokoncu, glas ji je trepetal in telo se ji je bliskoma zravnalo, kot bi slutilo bližajočo se nevarnost.

»Ali ne uvidiš, da je taka odpoved hujša kot smrt? Kaj takega ne more vendar nihče zahtevati od mene. Saj niti dvajset let nimam!«

Zopet se je spustila v naslanjač, povescila glavo, stnila pesti in nemo zrla v kot. Smilila se mi je.

Mirno sem jo motril. Čimdalje sem jo opazoval, tembolj mi je vstajalo v duši prepričanje, da ima prav. Bila je lepe rasti, ko-dravih las, bolj majhna, a gibčna in razumna. Iz bele bluze se ji je dvigala glavica kot cvet tulipanov. Ni imela sicer klasičnih potez, a bile so pravilne in mladostne. Iz oči ji je sijala globoka otožnost in preneženje. Zdelo se mi je, da sedi pred mano temni seraf iz znane Michelangelove freske. Kako naj to dekletce prenese zahtevano žrtev? Preveč je za njene mladostne rane.

Tudi jaz sam sem bojeval pred tedni enak boj in prestal podobno krizo. Z božjo pomočjo sem prišel do sklepa, da ima človeško življenje le tedaj svoj pomen, ako je usmerjeno po božji volji. O, tudi v meni je vse vrelo! Kako naj pustim zlate oficirske okraske, lepo umerjene bluze in se vržem v meniško haljo! Pa sem se dobojeval: smešno se mi je zdelo sedaj vse to,

kar me je odvracalo od cilja, Zavriskal sem, ko sem sezgal mladostne spise in ves srečen sem se počutil v odpovedi. Zakaj ne bi preskrbel enake sreče svoji ljubljeni sestri? Zakaj ne bi tudi ona delila z menoj grenak kruh odpovedi, ki je pa edino rešilen za dušo? Čemu naj bi ona, ki ima postavo angela, služila blatu in vrednotam brez cene?

»Čuj me, dušica, odgovor ti bom dal. Ne jaz, temveč nekdo drugi!« Odprl sem evangelij pred seboj in čital s poudarkom: »Kdor hoče iti za menoj, naj zataji samega sebe, naj vzame dnevno križ na svoje rane in naj mi sledi...« »Ako pšenično zrno ne pade v zemljo in tam ne umre, ostane neplodno; ako pa umre, donša bogate sardove...« »Kdor hoče rešiti svoje življenje, ga bo izgubil; kdor bo pa življenje izgubil, ga bo rešil...«

»Kaj koristi človeku, ako si pridobi ves svet, pri tem pa izgubi svojo dušo!«

»Sestra, to uči Bog; meniš, da se moti?«

Molčala je, resno zrla predse in naslonila bradico na roko. Čital sem dalje:

»Ne zbirajte si zakladov, ki minejo! Rajši zbirajte zaklade za nebesa, ki jih ne uniči čas, ne moli...«

Nihče ne more služiti dvema gospodoma; ali bo enega ljubil, drugega sovražil, ali pa bo z enim bolj prijazen, z drugim pa osovren. Ne morete zajedno služiti Bogu in mamonu!«

»Kaj cikaš na mamon! Ta me ne vabi! Rada sem ubožna, a živeti pa le hočem... Premagovala se bom pač in tudi žrtev se ne bojim — a kaj takega!«

»Poslušaj, Marjetica! Ali hočeš imeti srečno življenje?«

»Menda ja!«

»Hočeš-li imeti tudi srečno večnost?«

»Gotovo ali pa moram raditega postati učiteljica? Kaj ni mogoče priti v blaženstvo, ne da bi imela tako trpko življenje?«

»Saj si čula: Kdor hoče iti za menoj, naj zataji samega sebe in naj vzame svoj križ!«

Je to huda žrtev, a neobhodno potrebna. Kdor hoče živeti, mora umirati!«

»Umirati, umirati!... Ali more zatajevati nje iti res tako daleč?«

»Mora . . . Ne mora! Če hočeš ostati egoistka, ne! Če se hočeš poročiti, potem . . .«

»Poročiti! Moj Bog, zakaj pa tako hitro menjša objekt!« »Ne menjam predmeta jaz. Le ti bi ga zamenjala, če se poročiš! Skrb zase in za družino bi te vrgla v meščansko ozračje: mamon bi te uklenil, primorana boš skrbeti za denar in iz drobne moje golobice, bi postala debela, rejena kokodajsa! Oprostite primeri! Bog varuj, da bi ti kratil prostost! Le to vprašam: Ali ne bi hotela darovati svojega življenja Bogu in revnemu bližnjemu? Saj pravi Bog sam: Kdor življenje izgubi, ta ga bo našel!«

Sedela je blede in vase zamišljena. Videlo se je, da hoče resnice, obenem pa se je bala odločilnega koraka.

Pogledala me je in ugovarjala:

»Zakaj pa ti ne ostaneš pri starših?«

»Jaz?«

»No ja, ti! Svetuješ mi, naj staršem pomagam. Zakaj bi jim pa ti ne pomagal, ko jim lažje? Pa greš v samostan! O tudi jaz bi rajši šla v samostan, koj pa v šolo!«

»Poglej, dušica! Kakor si sama izjavila, je zate šola poseben križ. Rad bi te videl popolno in zato ti prav priželim to mučenje!«

»Ti postajaš grozovit!«

»Nikar, sestra! Saj to hoče Bog sam! Ali boš njemu predbacivala? On, ki je krvavel za nas na križu, ima pravico zahtevati od nas trpljenje. In ko boš stala v šoli osamljena, utrujena, brez prijateljice, ali ne boš lahko govorila Gospodu: Glej, kako sem se žrtvovala za Te, moj Bog!« Medtem, ko sem to govoril, je upognila glavo in skrila

obraz v roke. Nato sem zaslišal pritajeno, presunljivo hlipanje, znak neizrekljive bolesti. Naslonila se je na ročaj naslanjača in krčevito zajokala na glas.

»Ubogo dete« sem mrmral in solze so mi stopile v oči.

Sedel sem prav poleg nje in jo nalahno pobožal.

»Sestrica, saj vendar veš, da si prosta! Nočem te siliti in tudi Stvarnik te ne sili. Niti tega ne zahtevam, da se sedaj odločiš. Premisli, imaš časa dovolj!«

Dvignila je glavo in vprla vame solzne oči. Ustnice so se ji tresle, telo je trepetalo, naenkrat pa je dvignila pogled proti nebu, povescila oči in sklenila roke. Samo par besed je izgovorila mirno in odločno: Radi Boga in staršev se odpovedujem načrtom!

Globoko me je presunil ta prizor. Naslonila je glavo na mojo ramo in se smehljala. Jaz pa sem molil k Gospodu, naj sprejme njeno sveto žrtev ter naj ji pošlje angela tolažnika in bodritelja.

Naslednjega dne je bila gotova stvar, da postane Marjetica učiteljica. Nihče ni zvedel, kakšnih žrtev jo je stal ta sklep. Hodila je okrog resneje, a popolnoma mirna in udana.

Ločila sva se istega dne. Jaz sem odšel v samostan, ona pa v Lieg kot ljudskošolska učiteljica. Ob slovesu me je objela in prosila: »Moli zame!« Čutila se je še preslabotna, da bi mogla piti kelih samoopovedi. Toda angel božji je bil pri njej.

(Nadalje prihodnjic.)

ZLATI CEKINI.

Oko, ki zasmehuje očeta in prezira mater, bodo izključevali krokarji potočni in ga požrle mlade ujede. Pregovori 30, 17.

Kdor obdeluje svojo zemljo, se nasiti kruha, kdor pa hodi za ničemurnimi, se nasiti uboštva. Pregovori 28, 19.

Roka pridnih bo gospodovala, lenoba pa davek plačevala. Pregovori 12, 24.

Ne bodi prepravičen in ne kaži se pobožnega čez mero; sam sebe pogubljaš.

Propovednik 7, 16.

Kakor zlata jabolka v srebrnih pletenicah, je dobra beseda v pravem času.

Pregovori 25, 11.

Sovraštvo vzbuja prepire, a ljubezen pokriva vse pregreške. Pregovori 10, 12.

PIŠANO POLJE

Zdravstvo.

(Piše zdravnik dr. Lojze.)

1. Imam brata ki je podvržen božjastnim napadom. Kaj naj v slučaju napada napravim?

Pri božjastnemu napadu lahko ločimo dva dela in to je pravi napad in predhodni znaki, ki ta napad takorekoč naznanjajo. Do danes medicinska veda ni še dobila sredstva, ki naj bi že začetni božjastni napad ustavila. Torej je potrebno, da pri vsakem takem napadu skušamo preprečiti one poškodbe in nevarnosti katerim je izpostavljen bolnik. Torej, bomo položili bolnika na blazino ali na bolj mehko podlago, tako, da se ne bo ranil z glavo za časa napada. Med čeljusti mu bomo dali brijsačo, rjuho ali kakoršnosibodi cunjo, da si ne bo ranil jezika. Treba je odpeti srajco, naramnice, hlače in sploh vse obveze, ki bi utegnile preprečevati redno pretakanje krvi. Skuša naj se zadrževati ude pri krčih, tako, da bolnik ne bo poškodoval niti sebe niti drugih. Ko se bolnik pomiri, je treba naj se vedno pazi, ker napadi se pogosto in zelo radi ponavljajo. Zdravniška znanost je žalibog še do danes brez pravega sredstva za ozdravljenje te grozne bolezni. Naredi in pomaga pa se že precej z vztrajnim zdravljenjem.

2. Vsako zimo trpim radi ozebkov. Poskusil sem že precej domačih zdravil a mi ne pomagajo. Kaj mi svetujete Vi?

Vsak večer si kopaj roke za 15—20 minut v vroči vodi (30—40 °C); vodi lahko primešaš nekaj limonovega soka ali očetne kisline. Dobro sredstvo je tudi če si zvečer kopaš roke v vroči vodi, v kateri si kupal hrastovo lublje. Ko greš spat si pa potem dobro namaži roke z navadnim glicerinom ali glicerinovim mazilom.

Če imaš pa razpokane roke, potem si

roke večkrat umij in obriši ter jih nato pomaži z limonovim sokom, ki ga pustiš da se počasi posuši.

V začetku te bo to zelo srbelo in peklo, a bolečine bodo kmalu ponehale in tudi razpokane roke se bodo zacelile in ozdravele, če boš to večkrat ponovil.

Gospodinjtvo.

(Odgovarja gospodinja.)

1. Imam namizni prt, polit z oljem, kako ga osnažim?

Madež, ki Vam ga je povzročilo olje na Vašem prtu, je masten madež. Mastni madeži se odpravijo iz tkanin, ki se lahko perejo, z milom ali lugom. Sicer pa nam služi cela vrsta sredstev, kakor amonijakova voda, bencina, terpentinov esenc (acqua ragia) za tkanine temnih barv; vinski špirit, žvepleni eter, jajčji rumenjaki za tkanine svetlih barv. Navedena sredstva, izvzemši rumenjaki, kupite v vsaki drogeriji.

Izberite si primerno Vašemu prtu eno izmed teh sredstev, poiščite dve krpi če mogoče iste kakovosti, kakor je prt ali vsaj iste barve, zmočite nekoliko prt okoli madeža z vodo; če se pa poslužujete bencine pa z bencino; podložite madež z eno krpo, drugo namočite v enem izmed omenjenih sredstev ter narahlo drgnite po madežu; ponavljajte to, dokler madež zgine, po potrebi menjajte vmes krpi, zlasti ako je bil madež močen. Kadar se Vam bo vnovič polilo kaj z oljem, sušite takoj madež s krpami ali pa s sušilnim papirjem, ter ga čimprej sperite. Čim močnejše se tolsča vrine med niti, tem težje se odpravi madež. Če rabite rumenjaki, primešajte mu žlico mlačne vode, vzemite krpi kot poprej ter drgnite madež. Peno, ki se napravi na blagu, sperite s čisto vodo. Če madež ni zginil, ponovite.

2. Kako najlažje perem volneno blago?

Volneno blago je občutljivo; ako se prismoerno ne pere, zgubi prožnost, ali se celo uniči. Posebej se pere volneno blago svetlih barv, posebej volneno blago temnih barv. Za pranje blaga svetlih barv; raztopite boljše vrste milo v vodi, (5 dkg na 1 l vode) pridenite za noževo ost boraksa ter pustite, da zavre. Boraks zabrani, da volneno blago ne zarumeni. Ko je milnica še mlačna, jo spenite, namakajte v njej blago $\frac{1}{2}$ do 1 uro, nato žmikajte rahlo z rokami ter pazite, da blago ne pretegujete. Splahnite dvakrat v čisti mlačni vodi, ožmite rahlo, ne da ovijate, posušite čimpreje v senci na prepihu, ter še vlažno zlikajte na levi strani. Če morate likati na desni strani, pokrijte blago s krpo in likajte po nji. Milnici dodate vselej lahko nekoliko amonijaka.

Volneno blago temnih barv perete lepo tudi v milnici kakor zgoraj, pridenite vselej amonijaka, potem v bršljanovi vodi v kvilajevem ekstraktu in v vodi, kateri se po meša goveji žolč. Bršljanovo vodo dobite, ako kuhate v vodi bršljanovo listje približno 1 uro. Precedite in perite kakor zgoraj v mlačni vodi. Gornjo obleko perete najlažje, da s krtačo, katero pomakate v vodi, krtačite po obleki v smeri niti. Splaknjevati tu ni potreba. Ravnotako operite volneno blago v žolčni vodi, ki jo dobite, ako pomešate žolč z vodo ter pridenete nekoliko kapljic terpentina ali špirta.

Kvilaja je skorja nekega amerikalanskega drevesa. Kupi se v drogeriji. Namočite 5 dkg iste na 1 l vode črez noč. Zjutraj jo dobro prevrte, ocedite, razredčite z mrzlo vodo, da je prijetno topla. Skorjo lahko posušite ter vnovič rabite samo, da se vzame manj vode. Pred uporabo stepajte tekočino, da se dobro speni. Rabite kakor prejšnje. Predno pa začnete obleko prati ali snažiti, jo očistite blata in prahu. Da ne zgrešite madežev jih obšijte z nitjo. Barvo obnovite, ako pridenete vodi za splahnjevanje nekoliko jesiha ali limonovega soka.

3. Kako napravim orehovo potico.

Napravi se najprej testo na sledeči način: deni v lonček 4 žlice mleka, košček

sladkorja in zdrobi vanj 3—4 dkg kvasu, dodeni še žlico moke ter mešaj, da bo testo gladko. Med tem pa umešaj v skledi 15 dkg presnega masla, 8 rumenjakov, malo drobno zrezane limonove lupinice, 10 dkg sladkorja, ter mešaj $\frac{1}{4}$ ure. Potem prilij polagoma približno $\frac{1}{4}$ l smetane ali mleka, vzhajani kvas 1 l fine presejane moke in pol žličke soli. Zdaj testo dobro utepi, ako bi bilo premehko dodaj še nekoliko moke. Deni ga nato, da vzhaja. Nadev: Vmešaj 7 dkg presnega masla, 3 rumenjake, 20 dkg sladkorja, klinčkov, sladke skorje in limonovih lupinic, vse drobno zrezano in stolčeno; dodeni še 4 žlice smetane in $\frac{1}{2}$ l zrezanih orehovitih jedrc. Rahlo primešaj tudi sneg dveh beljakov. Vzhajano testo nato zvaljaj in ga namaži s tem nadevom, in se potrosi s $\frac{1}{2}$ l orehovitih jedrc. Vse trdno zavij, deni v pomazan model, postavi na toplo, da vzhaja, namaži z jajcem in speci lepo rumeno. Ta potica je dobra, ali tudi precej draga, zato pa poljubno lahko zmanjšaš število jajc, $\frac{1}{2}$ orehov zamenjaš lahko z prepraženimi drobtinami. Dober gospodinjski okus ti bo že povedal, kako si lahko pomagaš.

Gospodarstvo.

Inž. Rustja.

ALI NE BO ENKRAT SVET PREMAJHEN.

Pred približno 130 leti je angleški sociolog Malthus trdil, da je svet obsojen v kratkem na velikansko lakoto, ker ne bo zemlja mogla prerediti vseh prebivalcev. Po njegovih računih bi morala svetovna lakota nastopiti že okoli l. 1850. Malthus je trdil, da je umetno omejevanje rojstev edina rešitev pred svetovno lakoto. Odtod izvira tudi beseda »malthus-zijanstvo«.

Malthus je imel in ima med modernim svetom zelo mnogo privržencev, ki omejujejo nova rojstva, a ne vsled strahu pred svetovno lakoto temveč vsled želje po udobnejšem življenju, češ, saj po smrti itak ni nič. Ubogi revčki, ki zamenjujejo tukajšnje pičlo veselje z večnim nebeškim.

Danes živita na svetu skoraj 2 milijardi

ali 2 tisoč milijonov ljudi, ki se takole razdeli po svetih.

Evropa	475 milijonov
Amerika	240 milijonov
Afrika	150 milijonov
Azija	1100 milijonov
Avstralija	8 milijonov
skupaj	1973 milijonov

V Evropi pride na vsak štirijaški kilometer okoli 50 ljudi, po celem svetu pa komaj 14. Če bi bili torej po celem svetu ljudje tako na gosto naseljeni kot so v Evropi, bi lahko živelo še skoraj trikrat toliko ljudi, torej še nadaljnjih 5 in pol milijard ljudi.

Je li pa mogoče, da bo imela zemlja vedno dovolj hrane za svoje prebivalstvo? Ali ni mogoče, da bo enkrat premalo živeža in bo nastala huda lakota po celem svetu?

Na podlagi današnjih izkušenj se ni treba bati na svetu splošne lakote, razen, da bi Bog hotel človeštvo kaznovati in bi poslal splošno slabo letino. Pri rednem razvoju življenskih pogojev lahko preživi naša zemlja še ogromne človeške mase. Majhen primer ogromne ruske stepe z Belgijo nam to takoj pokaže. V Belgiji pridelajo danes na ha nad 30 kvintalov pšeničnega zrnja, na ruski stepi pa komaj 4 do 5. In ruska stepa je v splošnem mnogo bolj rodovitna, kot je belgijska zemlja. Ko bo tudi ruski mužik svojo zemljo pravilno obdeloval in zanjo skrbel, bo dosegel tudi pridelke, kot so danes v Belgiji.

Ni pa rečeno, da ni mogoče pridelati več, kot pridelajo Belgijci. Z uporabo umetnih gnojil, z odbiro semen in s pravilnim obdelovanjem se da tudi v Belgiji pridelke še pomnožiti.

In koliko je danes na svetu zemlje, ki sploh še ni obdelana, ki ni še nikdar videla pluga in niti navadnega lesenega klina, kakor ga marsikje tudi danes rabijo za oranje. Računajo, da bi samo Sibirija lahko preredita vse sedanje svetovno prebivalstvo, in v Sibiriji živi danes komaj kakih 40 milijonov ljudi.

V zadnjem času so začeli Francozi delati poskuse, kako bi spremenili v kulturno zemljo ogromno severoafriško puščavo Saharo.

Poskusi v malem so se obnesli, izdelujejo že načrte za spremembo celotne ogromne površine.

Čudesa se doseže tudi z osuševanjem. Nizozemci mislijo osušiti celo Zuidersko jezero, rimska vlada pa je izdala zakon za osušenje celotnega močvirja v Italiji. Takih in podobnih problemov je po celem svetu na tisoče.

Gotovo je, da bo moderna tehnika, ki se bo v bodoče še bolj izpopolnila, spremenila v kulturno zemljo še ogromne površine zemlje.

Je pa še drugi vir, ki bo v bodočnosti lahko nudil ogromne množine hrane. Moderni kemiji se je posrečilo napraviti iz prezmoga sladkor in špirit. Kaj še bo iznašla kemija, mi danes niti ne moremo predvidevati.

Če samo rečeno upoštevamo, smo lahko prepričani, da se človeštvu ni treba bati, da bo umrlo za lakoto. Res je, da na svetu vsako leto razsaja lakota v enem ali drugem predelu, a to se godi le zato, ker ni pravega prijateljstva med državami, med človeštvom. Saj tudi v najbogatejših državah in mestih v bližini milijonarjev hirajo mnogi od lakote in polagoma izginejo. Tem pojavom je kriv obstoječi gospodarski sistem vsled pomanjkanja prave krščanske ljubezni.

Revščina in lakota bo še razsajala po svetu, vse dotedaj, dokler ne bo na svetu vladalo pravo kraljestvo božje. Škoda, da ga mi ne bomo dočakali. Splošne lakote pa se človeštvu ni treba bati, posebno če se bomo držali Gospodovih besed: Iščite najprej božje kraljestvo in njegovo pravico in vse drugo vam bo privrženo.

Petje.

(Piše Lojze B.)

Cerkveno petje zasluži posebne skrbi. V glasbenem kotičku hočemo podajati najpotrebnejša navodila, objavljati ocene in predlagati najlepše pesmi za posamezne cerkvene dobe. Ker je glasbi določen v »Čolniciu« le kotiček, svetujemo organistom, naj pridno študirajo glasbene liste, med katerimi zlasti priporočamo »Cerkveni glasbenik« (urejuje S. Premrl), in »Sv. Ceci-

lijo« (urednik J. Barle. List izhaja v Zagrebu.) O ostalih glasbenih publikacijah bomo izpregovorili prihodnjič.

Božično petje.

Kmalu bo konec poezije polne božične dobe. Literatura je zelo bogata. Najlepše novejše božične pesmi je izdal S. Premrl. Za zgled prave izbire božičnega programa navajamo spored, ki ga je izvajal cerkveni zbor v *Idriji*. Na programu so bile sledeče božične pesmi: Gruber: Sveta noč (dvo-glasni otroški zbor). Sattner: Noč božična, Mav: Tako nam ure cveto (baritonski solo in zbor), Premrl: In zopet prišla..., **Le spi...**, Božični zvonovi. Te pesmi so polne melodije in zelo ugajajo, če jih pevci lepo prednašajo. — Naprošamo organiste, naj nam poročajo o sporedih, težkočah in potrebah, ki jih imate. Radevolje vam nudimo pomoč v sestavljanju sporedov za različne svečanosti.

Vzgoja.

Francka Zupančič.

KAJ NAM PRIPOVEDUJEJO KOLODVORI.

Mnogim našim dekletom z dežele je postojanje v mesto nekaj izrednega, krasnega, čudnega in mesto jim je cilj hrepenjenja.

Kako skrivnostne načrte sestavljajo misli mladih glav! Že deklice sanjajo sladko bodočnost mestnega življenja, lepih oblek, lahkih čevlčkov, proč od zoprnega umazanega dela in dolgočasne vasi... Kako se biva prijetno in lepo v velikih, gosposkih palačah, kjer so celo stopnice preprežene s preprogami in so sobe na večer tako bajno razsvetljene.

Ej toliko mladih glav se ziblje v teh sanjah in razmišljanju, se vedno bolj odtujuje preprostemu domu, tihemu in treznemu vaškemu življenju in delu. Skrbeče in boječe opaža mati vroč in nemiren, tu jine željan lesk v očeh hčere, spoznava nezadovoljivo hrepenenje, ki mu ni več utehe... in nazadnje se vda... da ji deklíč odhaja. Vlak sopiha v daljavo, vasica izgine; drugi ljudje, druge slike, drugi vtisi...

glasno bije mlado srce: »Prosta, prostal! Kako lepo je življenje!...

Žal, prežal, ne sije zlato solnce dolgo na nebu bodočnosti. Že velik mestni kolodvor, množica neznanih ljudi, velika osamljenost in tujina, negotov cilj... vse to lega s svinčeno težo na dušo našega deklíča.

To vrvenje in zopet vsepovsod, to porivanje in prerivanje, nihče nima ozira na drugega in koliko jih dojde, ki niso nikamer in nikomur dobrodošli, ki ne dobe zavetja... Oj, če bi nam velikomestni kolodvori lahko govorili!

Poleg glasne radosti in veselih doživljajev vidimo tu bolnike, ki iščejo zavetja in pomoči v mestnih bolnicah; ubožce, ki so si z zadnjim beličem kupili vozni listek proti domu; vidimo brezposelne, ki jih razvedruje pestro kolodvorsko življenje in vrvenje... Vidimo tragične slike, scene.

Drago dekle z dežele!

Neizkušeno si, tuje, ne veš poti, ne ceste in ne poznaš življenja, ne poznaš cilja. Glej, mnogo brezvestnih ljudi te čaka uprav tu in zlorablja tvojo neizkušenost. Ti jim zaupaš; domnevaš jih vse dobre in meniš poštene kot tvoje znance z doma.

Govorje, če jim zaupaš in ne spoznaš in ne vidiš, kako se reži za hinavsko prijaznostjo satansko veselje zapeljivca tvoje uboge nedolžnosti.

Kolodvori naših velikih mest. Koliko ui lahko povedali o pokopanih upih mladenk, ki so iskale v mestu svojo srečo in blagor in se že na kolodvoru strtih peroti ozirale po enem samem poznancu. Povedali bi o uvelih vencih, ki so snežnobeli krasili mlada čela in ki jih je ožgala strupena mestna slana...

Dekle! Ne bi ti hotela pristuditi mestnega življenja s takimi opisi! Toda pred nečem bi te posebno rada posvarila: Ne hodi na slepo srečo v mesto iskat za služka; ne misli: »Že kaj dobim, saj je mesto veliko in tudi zame bo kje kaj priernega!«

Govorje ti, če se ti pripeti kot sem navedla! Prihrani si grenak doživljaj velike, puste tujine; cena tvojega nemirnega hrepenjenja po mestu bi bila prevelika — predraga!

Družinske igre.

Zimski večeri so dolgočasni. Po končani večerji se zbere družina okrog gorke peči. Nekaj časa se še razvija pogovor, kmalu se pa nit besede pretrga in dolgčas začne širiti usta.

Kaj pa šele ob nedeljskih popoldnevih! Človek ne ve, kam bi se dal. Ker mladina ne zna za pošteno zabavo, drvi po plesiščih, gostilnah in skritih potih.

Kdor celi teden dela, ima v nedeljo pravico, da se pošteno razvedri. Toda kako? Dali bomo našim družinam par družinskih iger, ki jim bodo brezdvoma zelo dobrodošle v pustih zimskih večerih in dolgih nedeljskih popoldnevih. Komur je mar za pošteno, domačo zabavo, bo rad segel po njih!

1. Skrivalnica.

V sobi sedijo domači. Radi bi se nekoliko posmejali. Domenijo se takole: Peli bomo pesem: »Na planincih solnčice sij« in sicer enkrat tiho, pa spet naraščajoče in zelo močno.

Eden izmed domačih mora ven iz sobe. Medtem skrijejo ostali kak predmet (denar, prstan, žlico itd.) Ko je predmet v sobi dobro skrit, pokličejo iskalca v sobo ter začno peti pesem. V začetku pojejo zelo tiho in prav počasi. Eden vodi petje z rokami in gleda na onega, ki išče skriti predmet po sobi. Če išče na krajih, ki so od skrivališča zelo oddaljeni, pojejo pesem prav tiho in zelo počasi. Če se pa iskalec bolj bliža skritemu predmetu, postane pesem močnejša in hitrejša, pa zopet z glasom odnehajo, ko se iskalec oddaljuje v napačno smer. Ako iskalec ne more najti skritega predmeta v določenem času — recimo v 5 minutah — mora plačati kazen: Hoditi mora po eni nogi iz kota v kot, povedati mora abecedo ali češčenomarijo od zadaj

počenši itd. Še bolj zanimiva postane ta igra tam, kjer imajo klavir ali harmonij. Igralec igra na klavirju in ni vezan na čas. Lahko fantazira po svoji volji. Navzoči se zmenijo v odsotnosti iskalca, kakšno nalogo mora ta izpolniti. Določi se n. pr. da mora s ponvijo piti vodo iz škafo, ali z brisačo usekniti določeno osebo. Ko udeleženci odpro iskaču vrata v sobo, začne klavir igrati in igra tem močnejše ali tem tiše, čimbolj se iskalec približuje ali oddaljuje predmetu, s katerim mora izvršiti omenjeno nalogo. Zanimivo je opazovati iskalca, ko ne ve, kaj bi počel z najdenim predmetom. Če stori kaj napačnega, mora godba takoj igrati bolj tiho. Če je pa nalogo srečno izpeljal, mu godec zaigra koračnico.

Ako se vsi: iskalec, godec in navzoči drže strogo navodil, nastane smeh, da je veselje.

2. Požiranje besed.

Družba navadno stvori krog. Na sredo stopi vodja in določi pesem, katero morajo vsi peti. Vodja sam ne poje, temveč daje le takt s kuhalnico ali palico.

Prvo kitico določene pesmice pojejo vsi in sicer pravilno do konca. Nato celo kitico ponove, vendar tako, da izpustijo zadnjo besedo v vsaki vrstici. Nato ponove vdruگیč in izpustijo ali požrejo zadnji dve besedi. Pri vsakem ponavljanju morajo izpustiti nadaljno besedo.

Tako n. pr. izberejo pesem »Oj ta vojaški boben«. Ko so prvo kitico odpeli do konca pravilno, začno ponavljati, toda tako, da izpuste zadnjo besedo v vsaki vrstici. Na primer:

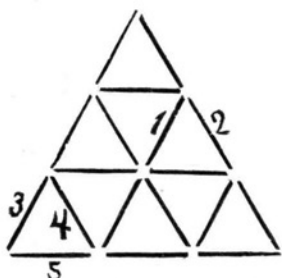
Oj ta vojaški —
ta bo moj ta vel'ki —
Oj ta mi bo —
kadar jaz umiral —

Kdor zapoje besedo, katero je treba izpustiti, mora plačati kazen. Vodja mora

znati tudi hitro dirigirati posebno takrat, ko je treba več besed izpustiti. Tudi najbolj previdni se bo zmotil. Najboljše so narodne pesmi s kratkimi vrsticami. Za kazen se uporabljajo lahko sledeče naloge: Kaznovani mora povedati pravljico, rešiti uganko, na eni nogi stoje deklamirati pesem itd. Nikdar ne smejo kot kazen služiti nepriemerne, neokusne ali pretežke naloge.

3. Igra z žveplenkami.

Podoba kaže 6 enakostraničnih trikotnikov, ki so sestavljeni iz 18 žveplenk.

Naloga se glasi: Vzemi proč 5 žveplenk tako, da bo ostalo še 5 trikotnikov iste velikosti!

Rešitev kažejo številke. Odstranijo se žveplenke s številkami 1—5. (Prih naprej.)

Za radovednost.

KAKO SE SLUŽI DENAR?

Adamu je bilo rečeno v raj: »V potu svojega obraza si boš služil svoj kruh!« In res: ogromna večina zemeljskih prebivalcev se mora pehati, truditi in znojiti, da za služi toliko, kolikor zadostuje, da ne pomre od lakote.

Mnogi si pa služijo svoj kruh precej lahko. Kapitalisti, ki so podedovali ogromna premoženja, nimajo drugega dela kot gledati vsakodnevne tečaje različnih akcij in drugih vrednostnih papirjev, enkrat ali dvakrat na leto odrezati ogličke (kupone) ter iste predložiti pri banki v plačilo.

Razen takih kapitalistov se pa mora vsakdo truditi, seveda vsak po svoje. Čitatelje bo mogoče zanimalo, kako živijo nekatere redke skupine ljudi:

1. Državni poslanci.

Biti državni poslanec je velika čast, ki pa tudi lahko nese, posebno če se ne dela za

»božji lon«. Državni poslanec ima odprta vrata kamor hoče in z dobro besedo ali kakor pravimo z intervencijami, lahko dobro zasluži. Marsikateri poslanec je postal milijonar mogoče samo radi ene uspele »intervencije« za kako koncesijo.

Državni poslanci imajo tudi plačo in posameznih državah znaša: V Italiji letnih 15.000 lir, v Jugoslaviji dnevno 200 dinarjev, kar znaša na dan 66 lir ali na mesec okoli 2000 lir; v Avstriji dobivajo poslanci mesečno 612 šilingov ali 1700 lir, v Nemčiji mesečnih 619 mark ali 2800 lir, na Ogrskem 800 pengö ali 2700 lir mesečno, na Češkem 5000 Kč. ali 2700 lir mesečno, v Švici 110 lir na dan (30 frankov), na Angleskem letno 400 funtov ali okoli 3300 lir mesečno, v Bolgariji 400 leva dnevno ali okoli 1700 lir mesečno, v Združenih državah Severne Amerike pa dobi poslanec letno 10.000 dolarjev, kar znaša letnih 190.000 lir ali mesečno nad 15.000 lir. Želel bi vsakemu čitatelju Našega čolniča, da bi bil na leto vsaj en mesec državni poslanec v — Ameriki.

2. Pisatelji in umetniki.

Lepo je biti pisatelj, posebno dober, znan in spoštovan. Lepa dekleta so zaljubljena v pisatelje, stare mamicе jočejo nad knjigami itd. itd. Pisatelji pa morajo tudi živeti in nekateri so bogataši, drugi pa so reveži vse svoje žive dni. Isto velja za umetnike. Marsikateri umetnik nima dovolj za življenje, skoraj vsi veliki umetniki so morali stradati, mnogi pa še stradajo.

Po velikih mestih, pa tudi že po deželskih krajih poznajo neko pesem o bananah, ki je prišla v modo v zadnjih letih. Komponist te malovredne popevke je zaslužil samo s to popevko 1,300.000 dolarjev, kar pomeni malenkost 24 milijonov lir. Koliko pa je dobil naš Vinko za svoje kompozicije? Vprašajte ga!

Od pisateljev ima sedaj največje dohode angleški pisatelj Bernard Shaw, ki je obdavčen na podlagi 600.000 funtov, kar predstavlja letnih 54 milijonov lir. Nemški pisatelj Gerhart Hauptmann je bil obdavčen na podlagi letnih 30 milijonov lir.

In na kakšni podlagi bi moral biti obdavčen naš Bevk? Romani mu prinesejo

približno dvakrat toliko tisoč lir, kolikor jih je po številu. Če spiše letno 5 romanov, dobi torej kvečjemu 10.000 lir.

Dobro so plačani dobri pevci, med vsemi pa nosi zastavo ruski orjak Šaljapin, ki je zaslužil en večer ničmanj kot 5000 dolarjev ali malenkost od 90.000 lir. Tudi nedavno umrli italijanski pevec Battistini ni nastopal, če ni dobil na večer 2000 dolarjev.

Vtem oziru bi lahko navedli še mnogo, mnogo primerov.

3. Športniki.

Šport je danes v modi. Za osebe, ki so res kaj vredne, se poteguje danes svet s težkimi tisočaki.

Je pa svet vendar čuden, če ne neumen. Ko sta se boksala Tunney in Dempsey in je prvi zmagal, je dobil Tunney 1 milijon dolarjev, Dempsey pa 400.000 dolarjev. Tunney je torej dobil skoraz 20 milijonov lir, zato ker je krepkejšo prismočil Dempseyju, kot jo je sam dobil.

Pa ne samo boksarji, tudi nogometaši dobro zaslužijo. Kdor zna najbolje »cabit«, zasluži v poldrugi uri več, kot rudar v rudokopu tekom celega leta.

Ali ni narobe svet? Ne rečem, da se ne znoji in trudi, kdor drugega dobro počti, a če spada to pod svetopisemski »trud«, pa ne vem.

UGANKE.

Kako se rešijo uganke v zadnji številki lanskega letnika?

1. Uganka »Sveta noč« ima naslednjo rešitev:

V božični sveti noči
vračajo se mi spomini
občutim vso radost in srečo
prav kot nekda j v davnini.

2. Uganka: Vse perutnine je 32.

3. Računska uganke: Pobožni popotnik je ob vstopu v cerkev imel 175 Lit.

4. Rebus: Širite »Naš Čolnič«!

Kdo je pravilno rešil prvo uganke?

Pravilno rešitev so poslali: Anica Poženel iz Črnega vrha, Bergoč Franc iz Koč pri Prestranku, Olga Kodermac iz Sovodenj, H. Kenda iz Modreja pri Sv. Luciji, Franc Vončina iz Iderskega loga, Vilko Hvala iz Gorenje Tribuše, Žbogar Franc iz Lokovca, Božič Franc iz Šturij, Branko Simčič iz Maribora, Slavica Mlekuž iz Čepovana, Bičič Janez iz Št. Viške gore, Kete Franc iz Dolenj, Draga Leskovec iz Gor nad Idrijo, Kostanjevec Jožef iz Vipave, Z. Repič iz Ajdovšine.

Kdo je poslal pravino rešitev ostalih treh ugank?

Franc Novak iz Idrije, Peter Trušnovec iz Št. Viške gore, Branko Simčič, Božič Franc, Vilko Hvala, Franc Vončina, H.

Kenda, Olga Kodermac, Bergoč Franc in Anica Poženel.

Kdo je dobil nagrado za prvo uganke?
Stric Žreb je določil Vončina Franceta iz Iderskega loga 1, p. Črni vrh.

Kdo je bil izžreban za ostale uganke?
Vilko Hvala iz Gorenje Tribuše.

NOVE UGANKE.

1. Vzemi iz vsake naslednjih besed po tri zaporedne črke, da dobiš važno vprašanje! — Malinovec, testenine, obnašanje, ovitek, petelin, žaromet, koračnica, polnočnica, sonce, uničujem.

2. Računska uganke: Neki oče je imel ob svoji smrti pet otrok in sicer: Špelo staro 18 let, Jože 16, Janez 14, Tomaž 11 in 9 letno Cilko. V svoji oporoki je volil, naj dobi vsak izmed peterih otrok 20 odstotkov njegovega denarja. Izplačano je dobil vsak kadar je postal polnoleten. (To je pri fantu s 25, pri dekletu pa z 21 leti). Denar se je ob očetovi smrti naložil v hranilnico in se obrestoval po 5 od 100. Ob svoji polnoletnosti je prejel vsak izplačano glavnico in njegove obresti.

Koliko denarja se je vložilo v hranilnico in koliko je vsak posameznik dobil, če so končno dobili vsi skupaj z obrestmi vred L 7450?

Križanke.

(Priobčuje dr. Filč.)

Pravila za reševanje križank.

Križanka je podobna šahovi deski. Zadobi pa lahko katerokoli obliko. Črna polja se vpostavijo po navadi enakomerno tako, da tvorijo slike. Bela polja nosijo številke, ki se nanašajo na besede in pojme navedene križanke. Ti pojmi razlagajo besedo, ki ima zasesti dotična polja, bodisi v vodoravni, bodisi v navpični smeri do prihodnjega črnega polja. Na vsako belo polje pride po ena črka.

Igro so iznašli Amerikanci, kjer se imenuje Crovs word pussle, in se je silno naglo priljubila po celem svetu. Nemci izdajajo celo list, ki se bavi samo s križankami. Cele knjige so izšle v Italiji in drugod o tej igri. Prepričani smo, da se bode tudi čitateljem »Čolniča« kmalu priljubila. Priobčevali bomo kolikor mogoče lahke križanke. Morda kedaj pozneje bomo začeli tudi s težjimi. — Igra je še zanimivejša, če jo več ljudi skupaj rešuje; kar eden ne ve, ve pa drugi.

1. križanka.

1	2	3		4	5	6	7
8					9		
10			11	12			
16		13		14			
			15				
16		17			18		19
20	21			22		23	
24					25		
26					27		

Vodoravno:

1. priljubljena pijača,
4. strah, ki tlači,
8. osebni zaimek,

9. sorodnik,
10. kar ni tuje,
12. znanost,
13. teža,
15. plemenitaški naslov pri Abesincih,
17. del imetja,
20. oče,
22. bolezen,
24. nedeljska zabava,
25. ni priden,
26. ruda,
27. zabela.

Navpično:

1. narodni ples,
2. žensko ime,
3. nam pravi, kaj je dobro in kaj slabo,
5. v gledišču,
6. kar ohrani svet
7. praoče,
11. dan v tednu,
12. kar se taja,
14. na morju,
16. ne dosti,
17. deklica,
18. po njej se kri pretaka,
19. nasprotno od št. 17,
21. morilno orožje,
23. v gozdu.

Nagrade: Za križanko je razpisana nagrada 10 lir, za 1. in 2. uganko pa brezplačna naročnina »Čolniča«. Pošljite in priporočite se stricu Žrebu!

PROSIMO cenjene naročnike, naj pošiljajo vprašanja in dopise vsaj do 10. vsakega meseca! Krojna priloga in šah morata odpasti, ker je bilo premalo priglašanih! Zglasite se!

